

IZVJEŠTAJ

O PROVEDBI AKCIONOG PLANA BOSNE I HERCEGOVINE ZA DRUŠTVENU INKLUZIJU ROMA I ROMKINJA ZA PERIOD 2021.-2025. GODINE I UTROŠKU GRANT SREDSTAVA ZA 2023. GODINU

Sarajevo, august 2024. godine

Sadržaj

SAŽETAK IZVJEŠTAJA.....	4
Dosadašnji efekti uloženi sredstava (2009.-2023.):.....	4
Unapređenje zapošljivosti i zapošljavanja Roma i Romkinja:	4
Unapređenje, dostupnost i kvalitet zdravstvene zaštite pripadnika romske populacije:.....	5
Poboljšanje obuhvata obrazovanja Roma i Romkinja u BiH:	5
I. UVOD.....	5
II. METODOLOGIJA PRIPREME IZVJEŠTAJA ZA 2023. GODINU	6
2.1. Analiza uzorka	7
2.3. Problemi utvrđeni u toku procesa izrade Izvještaja	18
2.4. Ciklus potrošnje raspoloživih finansijskih sredstava (grantova)	18
III IZVJEŠTAJ O PROVOĐENJU AKTIVNOSTI U 2023. GODINU	19
3.1. REALIZACIJA STRATEŠKOG CILJA 1- jačanje sistema podrške, koordinacije i nadzora APIRBIH 2021/2025, smanjenje diskriminacije Roma i Romkinja i suzbijanje „antigypsyisma”	19
Mjera 1: Ojačati sistem koordinacije i nadzora APIRBIH 2021/2025	23
Mjere 2: Ojačati sistem za borbu protiv diskriminacije u svrhu suzbijanja antigypsyizma	26
3.2. <i>REALIZACIJA STRATEŠKOG CILJA 2.</i> Unapređenje zapošljivosti i zapošljavanja Roma i Romkinja	28
Mjera 1. Podsticanje zapošljavanja i zapošljivosti Roma.....	30
Mjera 2. Osiguravanje sredstava za provedbu programa zapošljavanja Roma	32
Mjera 3. Podsticanje zapošljavanja Roma u javnom sektoru	32
3.3. REALIZACIJA STRATEŠKI CILJ 3. Poboljšanje uslova stanovanja romske populacije u BiH	33
Mjera 1. Pokrenuti i ubrzati legalizaciju neformalnih naselja u kojima žive Romi/Romkinje uz osiguranje trajnog, primjerenog i prihvatljivog smještaja za osobe koje stanuju u nelegalnim objektima	38
Mjera 2. Poboljšati stambene uvjete u stambenim jedinicama u kojima žive Romi	38
Mjera 3: Izgradnja socijalnih stambenih jedinica za Rome (kolektivni/individualni objekti)	38
Mjera 4: Poboljšanje infrastrukturnih uvjeta stanovanja u romskim naseljima i široj zajednici	38
3.4. REALIZACIJA STRATEŠKI CILJ 4. Unapređenje, dostupnost i kvaliteta zdravstvene zaštite pripadnika romske populacije	39
3.5. REALIZACIJA STRATEŠKI CILJ 5. Poboljšanje obuhvata obrazovanja Roma i Romkinja realizacijom okvirnog plana o obrazovnim potrebama roma 2018-2022	43
Podcilj 1. Sadržaji o romskoj istoriji i kulturi uvršteni u postojeće nastavne planove i programe i udžbenike do 2021. godine.....	49
Podcilj 2. Romski jezik uveden u škole kao fakultativni predmet ili kroz alternativna rješenja do 2022. godine	52
Podcilj 3. Sprečavanje predrasuda, stereotipa i diskriminacije do 2020. godine.....	52
Podcilj 4. Inicirati i pružiti podršku obrazovnim vlastima u BiH u cilju donošenja akcionih planova u oblasti obrazovanja za Rome- osigurati da se usvoje i počne implementacija akcionih planova: u Federaciji BiH, u Republici Srpskoj, u 5 kantona i Brčko distriktu do 2022. godine.....	54
4. PREPORUKE	55

ZA STRATEŠKI CILJ 1. Jačanje sistema podrške, koordinacije i nadzora APIRBIH 2021/2025, smanjenje diskriminacije Roma i Romkinja i suzbijanje „antigypsyisma”	55
ZA STRATEŠKI CILJ 2. Unapređenje zapošljivosti i zapošljavanja Roma i Romkinja	55
ZA STRATEŠKI CILJ 3. Pобоljšanje uslova stanovanja romske populacije u BiH	56
ZA STRATEŠKI CILJ 4. Unapređenje, dostupnost i kvaliteta zdravstvene zaštite pripadnika romske populacije	56
ZA STRATEŠKI CILJ 5. Pобоljšanje obuhvata obrazovanja Roma i Romkinja realizacijom okvирnog plana o obrazovnim potrebama Roma 2018-2022.....	57

SAŽETAK IZVJEŠTAJA

Prema podacima iz popisa stanovništva iz 2013. godine, u Bosni i Hercegovini 12.583 osobe izjasnile su se kao pripadnici romske nacionalnosti. Postoji više izazova u pogledu utvrđivanja ukupnog broja Roma u Bosni i Hercegovini. Jedan od razloga je visok stepen migracija, kao i činjenica da se veliki broj Roma ne izjašnjava kao pripadnik ove manjine. S obzirom na to da je za monitoring integracije romske manjine potrebno imati početne podatke o broju pripadnika romske manjine u Bosni i Hercegovini, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: MLJPI) analiziralo je raspoložive podatke jedinica lokalne samouprave, prikupljene tokom 2020. godine, i sačinilo procjenu broja Roma u Bosni i Hercegovini u oblastima zapošljavanja, zdravstvene zaštite, stanovanja i obrazovanja, u svrhu izrade novog Akcionog plana. Od ukupno 88 jedinica lokalne samouprave u kojima prema Popisu iz 2013. godine žive Romi, 50 jedinica lokalne samouprave dostavilo je pokazatelje prema kojima su iskazane potrebe za 4.008 romskih porodica, tj. 19.295 osoba koje trebaju neki od oblika pomoći u oblastima stambenog zbrinjavanja, zapošljavanja, zdravstvene zaštite i obrazovanja, dok ostalih 38 jedinica lokalne samouprave nisu dostavile podatke. Na osnovu ovih pokazatelja može se zaključiti da Romi spadaju u ranjivu skupinu kojoj treba osigurati podršku u integraciji. Analizom realizacije svih navedenih planova ocjenjujemo da je u oblasti integracije Roma u Bosni i Hercegovini ostvaren vidljiv napredak.

Za realizaciju akcionih mjera za zapošljavanje, stambeno zbrinjavanje i zdravstvenu zaštitu Roma u Bosni i Hercegovini je do sada, u periodu od 15 godina, utrošeno ukupno 52.406.866,86 KM, što je prosječno godišnje 3,5 miliona konvertibilnih maraka. Ovaj iznos uključuje sredstva osigurana od strane lokalnih zajednica i donatora u iznosu od 14.278.712,24 KM, izdvojena za oblast stambenog zbrinjavanja kroz osiguranje lokacija za izgradnju objekata i druge infrastrukture, kao i dodatna finansijska sredstva osigurana od strane međunarodnih organizacija: Caritas Švicarske, SIDA i Hilswerk Austrija. U periodu od 2009. do 2023. godine, u budžetu MLJPI osigurano je ukupno 26.462.000,00 KM, a dodatno su osigurana sredstva iz IPA fondova u vrijednosti 9.779.150 KM, bez učestvovanja lokalnih zajednica, dok sa donacijama lokalnih zajednica vrijednost dva IPA projekta iznosi 11.485.150 KM.

Dosadašnji efekti uložених sredstava (2009.-2023.):

Stambeno zbrinjavanje: U periodu od 2009. do 2023. godine ukupan broj izgrađenih i rekonstruisanih stambenih jedinica za romske porodice, uključujući infrastrukturu u romskim naseljima, iznosi 1.121 stambena jedinica, i to:

- 706 stambenih jedinica iz budžeta MLJPI i lokalnih zajednica,
- 24 stambene jedinice - sredstva Federalnog ministarstva prostornog uređenja,
- 290 stambenih jedinica - sredstva IPA I i II,
- 102 stambene jedinice - projekat SIDA,
- 2.102 porodice korisnici infrastrukturnih projekata.

Unapređenje zapošljivosti i zapošljavanja Roma i Romkinja: U periodu od 2009. do 2023. godine ukupno je izdvojeno 6.927.000 KM za projekte zapošljavanja i samozapošljavanja, u okviru kojih je 1.030 osoba koristilo ova sredstva.

Unapređenje, dostupnost i kvalitet zdravstvene zaštite pripadnika romske populacije: U periodu od 2009. do 2023. godine ukupno je izdvojeno 3.074.000 KM, u okviru kojih je 247 romskih medijatora obučeno i/ili angažovano, 1.085 osoba uvedeno u sistem zdravstvene zaštite, dok je 5.000 osoba obavilo neki vid preventivnog pregleda za specifična oboljenja (rak grlića maternice, rak dojke, rak debelog crijeva i rak prostate kod muškaraca), a preko 1.000 ljudi prošlo je neku vrstu edukacije.

Poboljšanje obuhvata obrazovanja Roma i Romkinja u BiH: Djelotvornijom realizacijom Okvirnog plana o obrazovnim potrebama Roma za period 2018-2022, iz budžeta MLJPI je za 2020. godinu izdvojeno 48.000 KM za oblast obrazovanja Roma u Bosni i Hercegovini. Grant sredstva su implementirana od strane 7 nevladinih organizacija u ukupnom iznosu od 43.000 KM. Projekti su se odnosili na poboljšanje uslova obrazovanja i smanjenje stereotipa, predrasuda, diskriminacije, edukacije, kulture i podršku uključivanju romske djece u osnovno obrazovanje. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine za 2023. godinu nije izdvojilo 40.000,00 KM za obrazovanje Roma za osam institucija. Od toga je dodijeljeno ukupno 37.599,98 KM za četiri ministarstva i to: Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske (12.500,00 KM), Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-neretvanski kanton (8.366,66 KM), Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo (8.366,66 KM) i Ministarstvo obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona (8.366,66 KM).

I. UVOD

Strategija Bosne i Hercegovine za rješavanje pitanja Roma u Bosni i Hercegovini¹ (u daljnjem tekstu: Strategija) usvojena je od strane Vijeća ministara Bosne i Hercegovine 2005. godine s ciljem poboljšanja socio-ekonomskog statusa Roma u Bosni i Hercegovini. Strategijom se ne utvrđuje vremenski okvir realizacije programiranih strateških ciljeva zbog dugoročne potrebe za konkretnim akcijama integracije i inkluzije Roma. Ciljevi Strategije fokusirani su na poboljšanje pristupa Roma i Romkinja obrazovanju, zapošljavanju, zdravstvenoj zaštiti, socijalnom stanovanju i efikasnim mjerama antidiskriminacije. Sve planirane aktivnosti na integraciji i uključanju Roma dugoročne su strateške mjere. U cilju realizacije ove strategije, do sada su u Bosni i Hercegovini, uz saglasnost vlada entiteta i Brčko distrikta BiH, usvojena i provedena tri akciona plana za period: 2009–2012, 2013–2016, i 2017–2020. godine.

Saglasno ciljevima proširenja EU-a u okviru procesa pridruživanja Bosne i Hercegovine, izrada Akcionog plana Bosne i Hercegovine za društvenu inkluziju Roma i Romkinja za period 2021–2025 (u daljnjem tekstu: APIR BiH 21/25) predstavlja konkretan iskorak ka usklađivanju važećih politika za Rome. Ovim planom se, koliko je to moguće, strateški ciljevi i mjere harmoniziraju s ***Deklaracijom partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma/Romkinja u sklopu procesa proširenja Evropske***

¹ Strategija je dostupna („Službeni glasnik BiH”, broj 67/05) na: http://www.mhrr.gov.ba/ljudska_prava/Odbor_za_Rome/Strategija%20BIH%20za%20rjesavanje%20PROBLEMA%20Roma.pdf

unije (u daljnjem tekstu: Deklaracija iz Poznanja) i **Strateškim okvirom EU-a za ravnopravnost, uključivanje i učestvovanje Roma za period 2020–2030.**

Bosna i Hercegovina je prihvatila ciljeve utvrđene u okviru Deklaracije partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma u okviru procesa proširenja EU, koju je podržalo Predsjedništvo BiH i prihvatile vlade entiteta i Brčko distrikta BiH. Dana 20. aprila 2022. godine, Vijeće ministara BiH usvojilo je Akcioni plan za društvenu inkluziju Roma i Romkinja za period 2021–2025.

Bosna i Hercegovina je preuzela obavezu osiguranja novčanih sredstava neophodnih za provođenje Akcionog plana u oblasti zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja, obrazovanja i zdravstvene zaštite u saradnji s predstavnicima jedinica lokalne samouprave, koje također izdvajaju sredstva u svojim budžetima prema mogućnostima za društvenu uključenost Roma.

Izrazi koji su, radi preglednosti, u ovom izvještaju dati u jednom gramatičkom rodu odnose se i na muški i na ženski rod.

II. METODOLOGIJA PRIPREME IZVJEŠTAJA ZA 2023. GODINU

U skladu s tačkom 4. APIRBiH 21/25, a u svrhu izrade podataka o napretku ispunjavanja strateških ciljeva prema zacrtanim indikatorima, izrađene su Smjernice za kontekstualizaciju monitoring alata (u daljnjem tekstu: Smjernice).

MLJPI ima obavezu sačinjavanja godišnjih izvještaja i drugih materijala koji se odnose na integraciju Roma prema APIRBiH 21/25, što uključuje informacije o utrošku grant sredstava koja se svake godine osiguravaju u okviru budžeta Bosne i Hercegovine, odnosno budžeta MLJPI. U skladu s tim pristupilo se pripremi ovog izvještaja.

Izvještaj o provedbi Akcionog plana Bosne i Hercegovine za društvenu inkluziju Roma i Romkinja za period 2021–2025. godine i utrošku grant sredstava za 2023. godinu (u daljnjem tekstu: Izvještaj) obuhvatio je:

- a) Pokazatelje o realizaciji finansijskih sredstava izdvojenih u budžetu MLJPI,
- b) Pokazatelje o utrošku finansijskih sredstava za integraciju Roma prikupljene od strane svih nivoa vlasti, uključujući organizacije civilnog društva i međunarodne organizacije,
- c) Pokazatelje o realizaciji utvrđenih strateških ciljeva iz APIRBiH 21/25 i ostalih programskih aktivnosti prikupljenih od strane lokalnih zajednica i ostalih nadležnih institucija u BiH.

2.1. Analiza uzorka

U svrhu izrade izvještaja, a na osnovu obrazaca za prikupljanje podataka utvrđenih Smjernicama, MLJPI je zatražilo dostavljanje izvještaja od strane 84 izvještajnih jedinica. Dobiveni su podaci od 60 izvještajne jedinice, **što predstavlja 71,42% planiranog uzorka iz svih izvještajnih jedinica.**

Tabela 1. Pokazatelji o prikupljenim podacima od strane nadležnih institucija

Rb.	Nazivi izvještajne jedinice	Broj izv. Jedinica	Dostavili podatak	Nisu dostavili podatak
	Nivo BIH	3	3	0
1.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH		Da	
2.	Ministarstvo civilnih poslova BiH		Da	
3.	Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH		Da	
Federacija BIH		Broj izv. Jedinica	Dostavili podatak	Nisu dostavili podatak
		56	38	18
4.	Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke			Ne
5.	Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona			Ne
6.	Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona		Da	
7.	Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo		Da	
8.	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona		Da	
9.	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK		Da	
10.	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona		Da	
11.	Zavod za zapošljavanje Federacije BiH		Da	
12.	Zavod za javno zdravstvo Federacije BiH		Da	
13.	Općina Kakanj		Da	
14.	Grad Tuzla		Da	
15.	Općina Stari Grad Sarajevo			Ne

16.	Grad Zavidovići		Ne
17.	Općina Novi Travnik	Da	
18.	Grad Konjic		Ne
19.	Grad Cazin		Ne
20.	Grad Gradačac		Ne
21.	Grad Zenica	Da	
22.	Grad Visoko	Da	
23.	Grad Bihać	Da	
24.	Grad Mostar		Ne
25.	Grad Gračanica		Ne
26.	Grad Goražde		Ne
27.	Grad Lukavac		Ne
28.	Grad Živinice	Da	
29.	Grad Čapljina	Da	
30.	Grad Bosanska Krupa	Da	
31.	Općina Novi Grad Sarajevo		Ne
32.	Općina Ilidža	Da	
33.	Općina Ilijaš	Da	
34.	Općina Vitez	Da	
35.	Općina Jablanica		Ne
36.	Općina Novo Sarajevo	Da	
37.	Općina Vogošća		Ne
38.	Općina Donji Vakuf	Da	
39.	Općina Hadžići		Ne
40.	Grad Srebrenik	Da	
41.	Općina Centar Sarajevo	Da	
42.	Grad Stolac		Ne
43.	Općina Sanski Most	Da	
44.	Grad Jajce	Da	
45.	Grad Travnik	Da	
46.	Općina Teočak	Da	
47.	Općina Kalesija	Da	
48.	Općina Banovići	Da	

49.	Općina Ključ	Da	
50.	Općina Sapna	Da	
51.	Općina Breza	Da	
52.	Općina Odžak		Ne
53.	Općina Maglaj	Da	
54.	Općina Fojnica	Da	
55.	Općina Usora	Da	
56.	Općina Čelić	Da	
57.	Općina Bugojno	Da	
58.	Općina Kladanj		Ne
59.	Općina Kiseljak	Da	
REPUBLIKA SRPSKA		Broj izv. Jedinica	Dostavili podatak
		21	16
			5
60.	Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske	Da	
61.	Zavod za zapošljavanje Republike Srpske	Da	
62.	JZU Institut za javno zdravstvo RS	Da	
63.	Grad Doboj	Da	
64.	Grad Banja Luka		Ne
65.	Grad Bijeljina		Ne
66.	Grad Prijedor	Da	
67.	Grad Gradiška	Da	
68.	Grad Derventa	Da	
69.	Opština Lopare		Ne
70.	Opština Teslić		Ne
71.	Opština Kozarska Dubica	Da	
72.	Opština Prnjavor	Da	
73.	Opština Vukosavlje	Da	
74.	Opština Šamac		Ne
75.	Opština Brod	Da	
76.	Opština Srbac	Da	
77.	Opština Srebrenica	Da	
78.	Opština Milići	Da	
79.	Grad Novi Grad	Da	

80.	Opština Modriča		Da	
Brčko Distrikt BiH		Broj izv. Jedinica	Dostavili podatak	Nisu dostavili podatak
		4	3	1
81.	Vlada Brčko distrikta BiH (Odjel za raseljena lica, izbjeglice i stambena pitanja i Odjel za privredu, sport i kulturu)		Da	
82.	Odjel za obrazovanje Vlade Brčko Distrikta BiH		Da	
83.	Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH		Da	
84.	JZU Zdravstveni centar Brčko distrikt BiH			Ne

Izvor : podaci prikupljeni od strane MLJPI 2024.

Prilikom izrade ovog Izvještaja sačinjen je i upitnik za romske nevladine organizacije od kojih je tražena informacija o namjeni i izdvojenim sredstvima. Upitnik za romske nevladine organizacije dostavljen je na 35 romskih organizacija, od kojih je samo 1 dostavila tražene odgovore. **što predstavlja 2,85% planiranog uzorka iz svih izvještajnih jedinica.**

Tabela 2. Pokazatelji o prikupljenim podacima od romskih udruženja

Redni broj	Naziv romskih nevladinih organizacija	Dostavili podatke
1	Udruženje „Klub mladih Roma“ Tuzla	NE
2	Udruženje žena Romkinja „Bolja budućnost“ Grad Tuzla	DA
3	„Udruženje Roma Opštine Derventa“	NE
4	Nevladina organizacija „Romi“ Živinice	NE
5	Udruženje Roma „Jagoda“ Čelić	NE
6	Udruženje Roma „Euro Rom“ Tuzla	NE
7	Udruženje Roma „Povratnici“ Tuzla	NE
8	Udruženje građana „Nova romska nada“ Lukavac	NE
9	NVO „Sa E Roma“ Tuzla	NE
10	Udruženje Roma „Romi za bolje sutra“ Srebrenik	NE
11	Udruženje „Bahtalo Ilo-Sretno srce“ Banovići	NE
12	Udruženje građana „Evropski put Roma“ Kiseljak	NE
13	Udruženje Roma „Zaboravljeni Romi“ Đurdevik	NE
14	Udruženje Roma „Romi Kalesije“ Kalesija	NE
15	Centar za majke „Nada“ Kakanj	NE
16	Centar za podršku Roma „Romalen“ Kakanj	NE

Redni broj	Naziv romskih nevladinih organizacija	Dostavili podatke
17	Centar za majke „Utjeha“ Zenica	NE
18	„Udruženje Roma općine Kakanj“	NE
19	Kali Sara“ – Romski informativni centar Sarajevo	NE
20	Udruženje Roma „Romska pravda“ Donji Vakuf	NE
21	UG „Jačanje – Zuralipe“ Vitez	NE
22	Udruženje žena Centar za majke „Izvor života“ Vitez	NE
23	Udruženje Romkinja centar za majke „Đerdan“ Donji Vakuf	NE
24	Udruženje Roma „Ternipe“ Vitez	NE
25	„Udruženje Roma opštine Gradiška“ Gradiška	NE
26	Udruženje Roma "Karanfil" Bosanska Krupa	NE
27	Romski informativni centar Gradiška	NE
28	Savez NVO Roma RS	NE
29	„Udruženje Roma opštine Kozarska Dubica“	NE
30	UŽ Romkinja „Romano Ternipe“ Gradiška	NE
31	Udruženje žena „Romkinja“ Bijeljina	NE
32	„Udruženje Roma Prijedor“ Prijedor	NE
33	„Udruženje Roma opštine Prnjavor“ Prnjavor	NE
34	Udruženje „Romani čhej“ Prnjavor	NE
35	Udruženje Roma „Romska Snaga“ Prnjavor	NE

Izvor podataka: MLJPI 2024. godina

Svi dostavljeni podaci od strane izvještajnih jedinica, kao i podaci dostavljeni od romskih udruženja, korišteni su u svrhu prikazivanja napretka u ostvarivanju 5 strateških ciljeva utvrđenih u APIRBiH 2023.

Tabela 3. Pokazatelji o ulozenim sredstvima i rezultatima prikupljenim od romskih udruženja

Lokacija	Naziv projekta	Rezultat projekta	Naziv organizacije	Uložena sredstva (KM)
Tuzla, Kakanj, Prnjavor, Vukosavlje	Koristimo dostupne mehanizme kako bismo se zaštili od nasilja i diskriminacije	24 sesije, 127 pružatelja usluga osnaženo; 70% obučених pružatelja usluga s boljim razumijevanjem o višestrukoj diskriminaciji i potrebama žena iz marginaliziranih društvenih grupa.	Udruženje žena Romkinja "Bolja budućnost" grada Tuzla	35.726,97

Lokacija	Naziv projekta	Rezultat projekta	Naziv organizacije	Uložena sredstva (KM)
Prnjavor, Bijeljina, Tuzla, Kakanj, Vukosavlje, Modriča, Visoko	Postupanje institucija u postupku zaštite i podrške Romkinjama žrtvama nasilja u porodici-istraživanje	60% Romkinja susrelo se s različitim vidovima diskriminacije i omalovažavajućim odnosom službenika institucija; 100% omalovažavanja Romkinja smatra da je zbog predrasuda o njihovoj kulturi, tradiciji, nepismenosti i neobrazovanosti	Udruženje žena Romkinja "Bolja budućnost" grada Tuzla	N/A
N/A	Pribavljanje ličnih karti	33 učlanjena Roma u sistem koji nisu imali lične karte	Udruženje žena Romkinja "Bolja budućnost" grada Tuzla	179,50
Tuzla	Promovisanje i ostvarivanje prava za socijalno ugrožene kategorije	Povećana informisanost kroz edukativne radionice i kampanje; povećan nivo svijesti o pravima Romkinja i Roma	Udruženje žena Romkinja "Bolja budućnost" grada Tuzla	10.000,00
Tuzla	Karta za obrazovanje	Omogućen nastavak i završetak školovanja za 31 romsko dijete	Udruženje žena Romkinja "Bolja budućnost" grada Tuzla	8.047,30
Tuzla	Promocija romske kulture na Kiseljaku i obilježavanje romskog praznika Aliđuna	Održane 3 radionice; obilježavanje romskog praznika Aliđuna	Udruženje žena Romkinja "Bolja budućnost" grada Tuzla	2.666,89

Izvor podataka: romske organizacije 2024. godina

Od 16 međunarodnih organizacija koje su bile obuhvaćene zahtjevom, odgovori su stigli od 4 organizacije, što čini 25% od ukupnog broja organizacija. Važno je napomenuti da Roma Education Fund BiH i IOM u BiH nisu imale projekte koji bi bili relevantni za praćenje Akcionog plana.

Tabela 4. Pokazatelji o prikupljenim podacima od međunarodnih i domaćih organizacija

Redni broj	Naziv organizacije	Dostavili podatke
1.	OSCE Misija u BiH	NE
2.	Vijeće Evrope u BiH	DA
3.	WHO BiH	NE

Redni broj	Naziv organizacije	Dostavili podatke
4.	UNICEF BiH	NE
5.	UNDP BiH	NE
6.	IOM BiH	Nisu imali projekte u 2023. godini
7.	UN WOMEN BiH	NE
8.	VAŠA PRAVA BiH	NE
9.	CARITAS Švicarske	DA
10.	CARE International BiH	NE
11.	Fond otvoreno društvo BiH	NE
12.	World Vision BiH	NE
13.	REF BiH	Nisu imali projekte u 2023. godini
14.	Centar za obrazovne institucije Step by Step	NE
15.	GIZ BiH	NE
16.	Centar za integrativnu inkluziju Roma i Romkinja „Otaharin“	NE

Izvor podataka: domaće i međunarodne organizacije 2024. godina

Ovaj pregled pruža uvid u ulozenim sredstvima i rezultatima ostvarenim kroz projekte koje su sproveli međunarodni i domaće organizacije u 2023. godini. Prikazane informacije detaljno ilustruju kako su sredstva raspoređena i korištena u različitim ključnim oblastima.

Tabela 5. Pokazatelji o ulozenim sredstvima i rezultatima prikupljenim od međunarodnih i domaćih organizacija

Lokacija	Oblast	Rezultati	Organizacija	Uloženi novac (KM)
Bijeljina i Kakanj	Promocija romske kulture	Promocija romske kulture; 18 medijskih pojavljivanja sa 421. učesnikom	Caritas Švicarske	Nije dostupno
Bijeljina i Kakanj	Zapošljavanje	Pomoć pri zapošljavanju i samozapošljavanju Roma i DUG; 5 zaposlenih	Caritas Švicarske	Nije dostupno
Bijeljina i Kakanj	Stambeno zbrinjavanje	Stambeno zbrinjavanje; 30 poboljšanih usluga (17 muškaraca, 13 žena)	Caritas Švicarske	Nije dostupno
Bijeljina i Kakanj	Obrazovanje	Upisano 301 učenik/učenica, završilo razred 208 učenika/učenica; 208 poboljšanih usluga	Caritas Švicarske	Nije dostupno
Federacija	Borba protiv govora	38 tužioca i policajaca prošli obuke na temu	Vijeće Evrope	5.866,00

Lokacija	Oblast	Rezultati	Organizacija	Uloženi novac (KM)
BiH	mržnje, diskriminacija i antidžipsizam	antidžipsizma		
Grad Tuzla	Borba protiv govora mržnje, diskriminacija i antidžipsizam	Oko 1000 stanovnika grada Tuzla upoznato sa temom antidžipsizma	Vijeće Evrope	29.328,5
Prnjavor	Zapošljavanje	10 romskih žena obučeno je za rad na CNC mašinama, a obezbeđene su 2 mašine	Vijeće Evrope	9.776,17
Travnik	Stambeno zbrinjavanje	35 porodica dobilo uličnu rasvjetu	Vijeće Evrope	19.552,34
Donji Vakuf	Stambeno zbrinjavanje	Asfaltiranje puta koji vodi do romskog naselja; romsko naselje povezano sa opštinom	Vijeće Evrope	29.328,50
Gradiška	Stambeno zbrinjavanje	Kanalizaciona mreža adaptirana i sanirana; 500 poboljšanih usluga (500 muškaraca)	Vijeće Evrope	29.328,50
Prnjavor	Stambeno zbrinjavanje	Asfaltiran put u naselju; 8 poboljšanih usluga (6 muškaraca, 2 žene)	Vijeće Evrope	19.552,34
Visoko	Zdravstvena zaštita	75 Romkinja imalo specijalističke preglede vezane za seksualno i reproduktivno zdravlje	Vijeće Evrope	15.641,87
Doboj	Zdravstvena zaštita	100 Roma iz Doboja učestvovalo u preventivnim pregledima i dobilo adekvatnu podršku	Vijeće Evrope	19.552,34
Vukosavlje	obrazovanje	70 djece koja pohađaju osnovnu školu dobila poboljšane uslove za rad i opremu	Vijeće Evrope	29.328,5
Doboj	obrazovanje	38 romske djece dobilo tablete za korištenje tokom nastave; 38 poboljšanih usluga (38 muškaraca, 0 žena)	Vijeće Evrope	9.776,17
Kakanj	obrazovanje	110 romske djece imalo obezbijeđene užine i tuteske usluge u školskoj 2023. godini (110 muškaraca, 0 žena)	Vijeće Evrope	29.328,50
Brčko distrikt BiH	obrazovanje	20 djece ima mogućnost da pohađa predškolsko obrazovanje (20 muškaraca, 0 žena)	Vijeće Evrope	29.328,50
Tuzla	Promocija romskog jezika	Razvoj udžbenika romskog jezika i njegovo uvrštavanje u školski kurikulum	Vijeće Evrope	29.328,50

Lokacija	Oblast	Rezultati	Organizacija	Uloženi novac (KM)
Travnik	Osnivanje udruženja mladih Roma	Osnovano udruženje mladih Roma; dodijeljene i opremljene prostorije, kao i oprema za rad	Vijeće Evrope	9.776,17
Kalesija	Stambeno zbrinjavanje	Izgrađeno igralište u naselju Olanovica, opština Kalesija; 1 poboljšana usluga (0 muškaraca, 1 žena)	Vijeće Evrope	29.328,50
Gradiška	Stambeno zbrinjavanje	Adaptacija dječijeg igrališta	Vijeće Evrope	29.328,50

Izvor podataka: Međunarodne i domaće organizacije 2024. godina

Tabele koje slijede pružaju pregled uložениh sredstava i rezultata ostvarenih kroz projekte koje su sproveli međunarodni i domaći partneri u 2023. godini, raspoređene prema različitim oblastima. Ove tabele detaljno prikazuju kako su sredstva korištena u različitim segmentima, uključujući promociju romske kulture, zapošljavanje, stambeno zbrinjavanje, obrazovanje, i zdravstvenu zaštitu. Analiza prikazanih podataka omogućava uvid u efikasnost i uticaj ulaganja na unapređenje položaja romske populacije u Bosni i Hercegovini.

Promocija romske kulture

Lokacija	Naziv projekta	Rezultati	Organizacija	Uloženi novac (KM)
Bijeljina i Kakanj	IASI / komponenta 5. Svijest i saradnja	Promocija romske kulture; 18 medijskih pojavljivanja sa 421. učesnikom	Caritas Švicarske	Nije dostupno
Tuzla	Promocija romskog jezika	Razvoj udžbenika romskog jezika i njegovo uvrštavanje u školski kurikulum	Vijeće Evrope	29.328,50

Borba protiv govora mržnje, diskriminacija i antidžipsizam

Lokacija	Naziv projekta	Rezultati	Organizacija	Uloženi novac (KM)
Grad Tuzla	Upoznavanje građana Tuzle sa romskom kuturom i tradicijom	Oko 1000 stanovnika grada Tuzla upoznato sa temom antidžipsizma	Vijeće Evrope	29.328,5

Lokacija	Naziv projekta	Rezultati	Organizacija	Uloženi novac (KM)
Federacija BiH	Borba protiv govora mržnje	38 tužioca i policajaca prošli obuke na temu antidžipsizma	Vijeće Evrope	58.657,01

Zapošljavanje

Lokacija	Naziv projekta	Rezultati	Organizacija	Uloženi novac (KM)
Prnjavor	Pomoć romskim ženama u opštini Prnjavor u svrhu povećanja zapošljivosti	10 romskih žena obučeno je za rad na CNC mašinama, a obezbeđene su 2 mašine	Vijeće Evrope	9.776,17
Bijeljina i Kakanj	IASI / komponenta 1. Prihodi i zaposlenje	Pomoć pri zapošljavanju i samozapošljavanju Roma i DUG; 5 zaposlenih	Caritas Švicarske	Nije dostupno

Stambeno zbrinjavanje

Lokacija	Naziv projekta	Rezultati	Organizacija	Uloženi novac (KM)
Bijeljina i Kakanj	IASI / komponenta 3. Javne usluge i stanovanje	Stambeno zbrinjavanje; 30 poboljšanih usluga (17 muškaraca, 13 žena)	Caritas Švicarske	Nije dostupno
Donji Vakuf	Povezivanje romskog naselja sa Općinom Donji Vakuf	Asfaltiranje puta koji vodi do romskog naselja; romsko naselje povezano sa opštinom	Vijeće Evrope	29.328,50
Travnik	Elektrifikacija naselja Karaula u Općini Travnik	35 porodica dobilo uličnu rasvjetu	Vijeće Evrope	19.552,34
Gradiška	Renoviranje kanizacionog sistema u naseljima Dubrave i Žeravica	Kanalizaciona mreža adaptirana i sanirana; 500 poboljšanih usluga (500 muškaraca)	Vijeće Evrope	29.328,50
Prnjavor	Izgradnja puta u romskom naselju u Gradu Prnjavoru	Asfaltiran put u naselju; 8 porodica poboljšane usluge infrastrukture	Vijeće Evrope	19.552,34
Kalesija	Izgradnja dječijeg fudbalskog	Izgrađeno igralište u naselju	Vijeće Evrope	29.328,50

Lokacija	Naziv projekta	Rezultati	Organizacija	Uloženi novac (KM)
	igrališta u Kalesiji u romskom naselju	Olanovica, opština Kalesija;		
Gradiška	Adaptacija dječijeg igrališta u naselju Žeravice, Grad Gradiska	Adaptacija dječijeg igrališta	Vijeće Evrope	29.328,50

Zdravstvena zaštita

Lokacija	Naziv projekta	Rezultati	Organizacija	Uloženi novac (KM)
Visoko	Unaprijeđenje zdravlja žena romskinja u gradu Visoko	75 Romkinja imalo specijalističke preglede vezane za seksualno i reproduktivno zdravlje	Vijeće Evrope	15.641,87
Doboj	Unapređenje zdravlja Roma u gradu Doboju	100 Roma iz Doboja učestvovalo u preventivnim pregledima i dobilo adekvatnu podršku	Vijeće Evrope	19.552,34

Obrazovanje

Lokacija	Naziv projekta	Rezultati	Organizacija	Uloženi novac (KM)
Bijeljina i Kakanj	IASI / komponenta 2. Obrazovanje	Upisano 301 učenik/učenica, završilo razred 208 učenika/učenica; 208 poboljšanih usluga	Caritas Švicarske	Nije dostupno
Vukosavlje	Poboljšanje uslova i olakšavanje pristupa osnovnom obrazovanju u opštini Vukosavlje	70 djece koja pohađaju osnovnu školu dobila poboljšane uslove za rad i opremu	Vijeće Evrope	29.328,50
Doboj	Omogućiti pristup romskoj djeci za pohađanje IT nastave u gradu Doboju	38 romske djece dobilo tablete za korištenje tokom nastave; 38 poboljšanih usluga (38 muškaraca, 0 žena)	Vijeće Evrope	9.776,17
Kakanj	Obezbijediti učine i tutore za 110 romske djece u	110 romske djece imalo obezbijeđene učine i	Vijeće Evrope	29.328,50

Lokacija	Naziv projekta	Rezultati	Organizacija	Uloženi novac (KM)
	osnovnom obrazovanju u opštini Kakanj	tutoreske usluge u školskoj 2023. godini (110 muškaraca, 0 žena)		
Brčko distrikt BiH	Stvaranje uslova za romsku djecu da pohađaju predškolsko obrazovanje u Prutačama (Brčko)	20 djece ima mogućnost da pohađa predškolsko obrazovanje (20 muškaraca, 0 žena)	Vijeće Evrope	29.328,50

2.3. Problemi utvrđeni u toku procesa izrade Izvještaja

U toku izrade Izvještaja, MLJPI je uočilo određene poteškoće prilikom prikupljanja informacija o provođenju APIRBiH 21/25. Pojedini upitnici dostavljeni od izvještajnih jedinica bili su nepotpuni ili nisu dostavljeni na propisanom obrascu. Iz tih razloga, već je preliminarnom analizom utvrđena potreba za jačanjem odgovornosti svih učesnika u implementaciji, te je istaknuta potreba da se razrade mehanizmi pomoću kojih će se osigurati efektivna i efikasna dostava obrađenih podataka od strane finalnih izvještajnih jedinica.

2.4. Ciklus potrošnje raspoloživih finansijskih sredstava (grantova)

Zakon o Budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2023. godinu usvojen je 30. aprila 2023. godine ("Službeni glasnik BiH", broj 22/23). Nakon usvajanja Zakona, MLJPI je pripremio Odluku o načinu korištenja grantova Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine za 2023. godinu, koja je usvojena 25.07.2023. godine („Službeni glasnik BiH“, broj 60/23). Na osnovu ove Odluke, MLJPI je 01.09.2023. godine raspisalo javni poziv za dodjelu grant sredstava za zapošljavanje, stambeno zbrinjavanje, zdravstvenu zaštitu i obrazovanje Roma u iznosu od 1.380.000,00 KM. Ministar za ljudska prava i izbjeglice BiH je 20.09.2023. godine donio Odluku o imenovanju Komisije za ocjenu projekata i odabir korisnika grant sredstava Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH za 2023. godinu, koja se sastojala od sedam članova ispred Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, Kabineta predsjedavajuće Vijeća ministara BiH, Ministarstva odbrane BiH i Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH. Po završetku javnog poziva, Komisija je izvršila evaluaciju, bodovanje i prijedlog rang liste svih pristiglih aplikacija. Vijeće ministara BiH je 20.12.2023. godine usvojilo Odluku o dodjeli grant sredstava Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH za 2023. godinu. Sa aplikantima koji su prošli na javnom pozivu 27.12.2023. godine zaključeni su ugovori o korištenju grant sredstava, koja su dodijeljena početkom 2024. godine.

Implementaciju projekata stambenog zbrinjavanja Roma pratio je Sektor za obnovu, razvoj, monitoring i regionalne centre MLJPI, na način da monitori izlaze na teren i prate sve procese od početka do kraja realizacije projekta, o čemu izvještavaju Sektor za ljudska prava. Za svu problematiku oko implementacije projekata (smanjenje/povećanje broja izgradnje/sanacije stambenih jedinica, produžetak roka implementacije projekata, utroška preostalih novčanih sredstava) zadužena je Komisija za praćenje grantova Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH. Implementatori grantova imaju obavezu da sačine izvještaje na unaprijed propisanom formatu (Obrazac: VI) čiju evaluaciju u pogledu uspješnosti implementacije projekta vrši Komisija za praćenje grantova Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH.

III IZVJEŠTAJ O PROVOĐENJU AKTIVNOSTI U 2023. GODINU

APIRBIH 21/25 predviđa pet strateških ciljeva:

1. Jačanje sistema podrške, koordinacije i nadzora APIRBIH 2021/2025, smanjenje diskriminacije Roma i Romkinja i suzbijanje „antigypsyisma“.
2. Unapređenje zapošljivosti i zapošljavanja Roma i Romkinja.
3. Poboljšanje uvjeta stanovanja romske populacije u BiH.
4. Unapređenje, dostupnost i kvalitet zdravstvene zaštite pripadnika romske populacije.
5. Poboljšanje obuhvata obrazovanja Roma i Romkinja u BiH djelotvornijom realizacijom Okvirnog plana o obrazovnim potrebama Roma za period 2018-2022.

U skladu sa planiranim sredstvima, uključujući sredstva od strane drugih nivoa vlasti i donatora, pružamo informacije o njihovoj realizaciji prema utvrđenim ciljevima u okviru APIRBIH 21/25, kako slijedi:

3.1. REALIZACIJA STRATEŠKOG CILJA 1- jačanje sistema podrške, koordinacije i nadzora APIRBIH 2021/2025, smanjenje diskriminacije Roma i Romkinja i suzbijanje „antigypsyisma“

Implementacija ovog strateškog cilja realizuje se kroz dvije mjere:

- **Mjera 1:** Ojačati sistem koordinacije i nadzora APIRBIH 2021/2025.
- **Mjera 2:** Ojačati sistem za borbu protiv diskriminacije u svrhu suzbijanja „antigypsyisma“.

MLJPI, kao izvještajna jedinica, poslala je upitnike relevantnim institucijama kako bi prikupila podatke o napretku u realizaciji aktivnosti predviđenih Akcionim planom za društvenu inkluziju Roma i Romkinja za 2023. godinu. Ukupno je poslano 50 upitnika različitim institucijama. Od toga, 26 institucija je dostavilo odgovore, dok 24 institucije nisu odgovorile.

Postotak dostavljenih odgovora iznosi 52%, dok postotak neprimljenih odgovora čini 48%. Ovi podaci pružaju pregled uspješnosti komunikacije s institucijama i mogu pomoći u identifikaciji područja gdje je potrebno dodatno usmjerenje i podrška kako bi se osigurala potpuna implementacija aktivnosti predviđenih Akcionim planom.

Tabela 6. Pokazatelji o prikupljenim podacima od izvještajni jedinica po aktivnostima

Aktivnost	Institucija	Odgovor dostavljen
Aktivnost 1: Izrada uputstva i smjernica za postupanje u slučaju diskriminacije	Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine	Da
	Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine	Da
	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine	Da
	Ukupno:	
	Poslano upitnika	3
	Primljeni odgovori	3
	Neprimljeni odgovori	0
Aktivnost 2: Izrada uputstva o pružanju besplatne pravne pomoći Romima bez dokumenata	Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine	Da
	Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine	Da
	Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine	Da
	Ministarstvo pravde Republike Srpske	Ne
	Ministarstvo pravde Federacije Bosne i Hercegovine	Ne
	Pravosudna komisija Brčko Distrikta BiH	Ne
	Ministarstvo unutrašnjih poslova Federacije BiH	Da
	Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske	Da
	Policija Brčko distrikta Bosne i Hercegovine	Da
	Ukupno:	

Aktivnost	Institucija	Odgovor dostavljen
	Poslano upitnika	9
	Primljeni odgovori	6
	Neprimljeni odgovori	3
Aktivnost 3: Uspostava stručnog tima za analizu podataka o diskriminaciji	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine	Da
	Odbor za Rome pri Vijeću ministara BiH	Da
	Ukupno:	
	Poslano upitnika	2
	Primljeni odgovori	2
	Neprimljeni odgovori	0
Aktivnost 4: Poboljšanje sudjelovanja Romkinja i mladih Roma	Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine	Da
	Gender Centar Federacije Bosne i Hercegovine	Da
	Komisija za ravnopravnost spolova Brčko distrikta BiH	Ne
	Komisija za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Parlamentarne skupštine BiH	Da
	Odbor jednakih mogućnosti Narodne skupštine Republike Srpske	Da
	Komisija za jednakopravnost spolova Doma naroda Parlamenta FBiH	Ne
	Komisija za jednakopravnost spolova SK	Ne
	Komisija za jednakopravnost spolova Skupština TK	Da
	Povjerenstvo za jednakopravnost spolova Skupštine HNK	Ne
	Povjerenstvo za ravnopravnost spolova Skupštine SBK	Ne
	Odbor za društvene djelatnosti, jednakopravnost spolova i borbu protiv	Ne

Aktivnost	Institucija	Odgovor dostavljen
	korupcije PK	
	Komisija za pravdu, ljudska prava, građanske slobode i jednakopravnost spolova Skupštine USK	Ne
	Komisija za jednakopravnost spolova BPK	Ne
	Komisija za ravnopravnost spolova, ljudska prava i građanske slobode ZE-DO K	Da
	Odbor za jednakopravnost spolova Kanton 10	Ne
	Odbor za pravdu, upravu, ljudska prava i ravnopravnost spolova ZZK	Ne
	Ukupno:	
	Poslano upitnika	16
	Primljeni odgovori	6
	Neprimljeni odgovori	11
Aktivnost 5: Organizacija edukacija za promicanje prava Roma i Romkinja	Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine	Da
	Institucija Ombudsmena za ljudska prava BiH	Da
	Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine	Da
	Agencija za državnu službu Federacije BiH	Ne
	Agencija za državnu upravu Republike Srpske	Ne
	Centar za edukaciju sudaca i tužitelja Federacije BiH	Da
	Centar za edukaciju sudija i tužilaca Republike Srpske	Ne
	Pravosudna komisija Brčko Distrikta BiH	Ne
	Ukupno:	
	Poslano upitnika	8
	Primljeni odgovori	4
	Neprimljeni odgovori	4

Aktivnost	Institucija	Odgovor dostavljen
Aktivnost 6 i 7: Inicijative za usklađivanje propisa	Ministarstvo unutrašnjih poslova Federacije BiH	Da
	Ministarstvo unutrašnjih poslova KS	Da
	Ministarstvo unutrašnjih poslova SBK/KSB	Ne
	Ministarstvo unutrašnjih poslova HNK	Ne
	Ministarstvo unutrašnjih poslova USK	Ne
	Ministarstvo unutrašnjih poslova ZE-DO	Da
	Ministarstvo unutrašnjih poslova TK	Da
	Policija Brčko distrikta BiH	Da
	Ministarstvo unutrašnjih poslova K10	Da
	Ministarstvo unutrašnjih poslova BPK	Da
	Ministarstvo unutrašnjih poslova PK	Ne
	Odjeljenje za javni registar Vlada Brčko distrikta BiH	Ne
	Ukupno:	
	Poslano upitnika	12
	Primljeni odgovori	7
	Neprimljeni odgovori	5

Mjera 1: Ojačati sistem koordinacije i nadzora APIR BiH 2021/2025

U 2023. godini, MLJPI posvetilo je značajnu pažnju unapređenju sistema koordinacije i monitoringa u okviru mjere „Ojačati sistem koordinacije i nadzora APIR BiH 2021/2025“. Cilj ove mjere bio je jačanje kapaciteta i efikasnosti u ostvarivanju ciljeva vezanih za društvenu inkluziju Roma i Romkinja. Ovaj izvještaj daje pregled postignutih rezultata, izazova i brojčanih pokazatelja za 2023. godinu.

Na međunarodnom nivou, predstavnici Ministarstva su redovito sudjelovali u radu tijela Vijeća Europe, uključujući Odbor za borbu protiv diskriminacije, različitosti i uključenosti (CDADI) i Odbor eksperata za pitanja Roma i putnika (ADI-ROM). Tokom 2023. godine, održana su dva ključna sastanka CDADI, od 27. do 29. juna i od 5. do 7. decembra, te dva sastanka ADI-ROM, od 11. do 12.

maja i od 17. do 18. oktobra. Aktivna participacija Ministarstva u ovim sastancima doprinijela je oblikovanju politika za unapređenje prava Roma.

Povećanje kapaciteta unutar Ministarstva postignuto je zapošljavanjem jedne osobe romske nacionalnosti na 12 mjeseci u Odjelu za zaštitu prava i saradnju. Ovaj korak bio je ključan za jačanje podrške državnoj kontaktnoj tački za Rome i omogućio je kontinuirani rad i bolju integraciju Roma u društvo. Osigurana su budžetska sredstva za ovu poziciju tokom cijele budžetske godine.

Ministarstvo je pružilo značajnu finansijsku, stručnu i tehničku podršku Odboru za Rome pri Vijeću ministara BiH. Odbor za Rome je održao četiri redovne sjednice tokom izvještajnog perioda, uključujući obilježavanje Međunarodnog dana Roma i Međunarodnog dana sjećanja na romske žrtve Holokausta/Samudaripen-a.

Što se tiče finansijskih sredstava, Ministarstvo je tokom 2023. godine dodijelilo ukupno 100.000 KM iz budžeta za podršku udruženjima nacionalnih manjina, uključujući romske organizacije. Romske organizacije su primile 17.920 KM, dok je dodatnih 80.000 KM dodijeljeno za projekte usmjerene na promociju ljudskih prava, od čega je 23.793 KM dodijeljeno romskim organizacijama. Ova sredstva omogućila su realizaciju značajnih projekata, uključujući kampanje za promociju nacionalnih manjina, njihove kulture, tradicije i običaja te zaštitu ljudskih prava.

Međutim, nekoliko ključnih aktivnosti nije ostvareno kako je planirano. Izrada Platforme za rad romske tematske grupe (RTG) i uspostava koordinacije s predstavnicima nije napredovala, niti je ostvarena suradnja s udruženjima Roma i organizacijama civilnog društva u usuglašavanju platforme za saradnju sa udruženjima Roma i ostalim OCD. Također, plan za prikupljanje podataka o Romima u suradnji s statističkim agencijama nije realiziran, što ukazuje na potrebu za dodatnim resursima i pažnjom u budućnosti. Ove aktivnosti su planirane APIRBiH2021/2025 do kraja 2025. godine, tako da se implementacija ovih mjera će se realizovati u narednom periodu.

Zaključno, tokom 2023. godine, MLJPI postiglo je značajne rezultate u jačanju sistema koordinacije i monitoringa. Iako su mnoge ključne aktivnosti uspješno realizirane, postoje i određeni izazovi koji zahtijevaju dodatne napore. Kontinuirani rad na rješavanju ovih izazova bit će presudan za dalji napredak u postizanju ciljeva mjere i unapređenje prava i položaja Roma i Romkinja u Bosni i Hercegovini.

Tabela 7: Pregled dodijeljenih grant sredstava podrške udruženjima nacionalnih manjina u BiH čiji korisnici su romske organizacije

R. br.	Udruženje	Namjena	Dodijeljena sredstva
1.	Udruženje žena Romkinja "Bolja budućnost" - Tuzla	Promocija i očuvanje kulture, tradicije i običaja Roma/kinja u BiH.	7.920,00 KM
2.	Udruženje nacionalnih manjina Zenica	Izdavanje publikacije "Jevrejska i romska zajednica u gradu Zenici od osmanskog doba do današnjih dana".	7.890,00 KM
3.	Udruženje Roma "EURO ROM", Tuzla	Organizacija "Dana romske kulture".	2.110,00 KM

Izvor podataka: MLJPI 2024. godina

Udruženje Roma "EURO ROM", Tuzla je odbilo da prihvati dodijeljena sredstva, iz razloga toga, što ista nisu dovoljna da zadovolje potrebe projektnih ciljeva, tako da ista nisu plasirana.

Tabela 8: Pregled dodijeljenih grant sredstava organizacijama za ljudska prava u cilju promocije ljudskih prava u Bosni i Hercegovini čiji korisnici su romske organizacije

R.br.	Aplikant	Naziv projektnog prijedloga	Dodijeljena sredstva
1.	„Kali Sara“ – Romski informativni centar, Sarajevo	Inkluzivno i nediskriminatorno obrazovanje romske djece u BiH – barijere i prepreke!	8.000,00 KM
2.	Savez udruženje nevladinih organizacija Roma Republike Srpske	Romkinje za ravnopravnost – podizanje svijesti i informiranosti o diskriminaciji žena Romkinja	7.960,00 KM
3.	Udruženje žena Romkinja "Bolja budućnost", Tuzla	Prava za sve: Kampanja o informisanju i podizanju svijesti o zaštiti ljudskih prava	7.833,00 KM

Izvor podataka: MLJPI 2024. godina

Provedene aktivnosti

U cijelosti su provedene četiri aktivnosti koje su se odnosile na :

1. Aktivnost 2: Kontinuirano sudjelovanje u radu tijela Vijeća Europe
1. Aktivnost 3: Poboljšanje kapaciteta državne kontaktne tačke za Rome
2. Aktivnost 4: Poboljšanje rada i stručne potpore Odboru za Rome
3. Aktivnost 9: Osiguranje grant sredstava udrugama Roma

Nisu provedene aktivnosti

Nisu provedene aktivnosti koje su se odnosile na:

1. Aktivnost 1: Održavanje i poboljšanje regionalne suradnje u okviru IPA-e III
2. Aktivnost 5: Izrada platforme za rad Romske tematske skupine (RTG)
3. Aktivnost 6: Usuglašavanje platforme za suradnju s udrugama Roma i ostalim OCD-ima
4. Aktivnost 7: Izrada plana za prikupljanje podataka o Romima
5. Aktivnost 8: Uspostavljanje nadzornog tima

Mjere 2: Ojačati sistem za borbu protiv diskriminacije u svrhu suzbijanja antigypsyizma

U okviru mjere 2, koja je usmjerena na jačanje sistema za borbu protiv diskriminacije i suzbijanje antigypsyizma, postignuti su različiti nivoi uspjeha u realizaciji ciljeva.

Prema izvještaju Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH za 2022. godinu, većina institucija nije ispunila zakonske obaveze u vezi s vođenjem evidencija o diskriminaciji. Iako su u 2024. godini poslani upitnici tri nadležne institucije i primljeni odgovori od svih njih, analiza pokazuje da nije bilo značajnog napretka u izradi uputstva za postupanje u slučaju diskriminacije.

Također, planirana izrada uputstva o pružanju besplatne pravne pomoći Romima nije realizirana. Nadležne institucije nisu razvile uputstvo, što ukazuje na nedostatak usklađenosti s pravnim normama koje se odnose na zaštitu prava Roma.

Što se tiče uspostavljanja stručnog tima za analizu podataka o diskriminaciji, ovaj tim nije uspostavljen. Upitnici pokazuju da inicijativa za formiranje ovog tima nije sprovedena.

U pogledu poboljšanja sudjelovanja Romkinja i mladih Roma, postotak žena i mladih Roma u tijelima koja se bave pitanjima manjina je relativno nizak. Izrađena je platforma za unapređenje prava i položaja Romkinja, ali nije zabilježen značajan napredak u povećanju broja žena i mladih Roma u relevantnim tijelima. Prema dostupnim podacima, postotak žena u Odboru za Rome iznosi 45.45% (5 od 11 članova), dok je postotak mladih 27.27% (3 od 11 članova). Slično, Vijeće nacionalnih manjina Federacije BiH ima postotak žena među romskim članovima od 28.57% (2 od 7), dok je postotak mladih 14.29% (1 od 7).

U ostalim institucijama, Vijeće nacionalnih manjina Kantona Sarajevo ima postotak žena Romkinja od 7.14% (1 od 14), Vijeće nacionalnih manjina Unsko-sanskog kantona ima postotak mladih od 25% (1 od 4), a Vijeće nacionalnih manjina Brčko Distrikta BiH ima postotak mladih od 12.5% (1 od 8).

Ukupni postotak žena među članovima nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini iznosi oko 12.20%, dok je postotak mladih oko 7.32%.

Provedeno je ukupno 5 edukacija, uključujući obuke za sudije i tužioce te seminare o pravima pripadnika ranjivih grupa. Iako su ove edukacije organizirane, nije zabilježen konkretan napredak u obuhvatu edukacija specifično na temu prava Roma.

Nema zabilježenog napretka u inicijativi za usklađivanje propisa o ličnim ispravama i naknadnom upisu državljanstva. MLJPI nije započelo konkretne korake u ovoj oblasti.

Također, nije bilo napretka u izradi inicijative za izmjenu propisa o prijavi prebivališta i boravišta osoba bez dokumenata. Ministarstvo unutrašnjih poslova Federacije BiH i druge relevantne institucije nisu pokrenule inicijative u ovom smjeru. Prema podacima, u 2023. godini bilo je 25 slučajeva Roma bez dokumenata, od kojih su 13 slučajeva riješena.

Zaključno, iako su određene aktivnosti djelomično realizirane, značajan dio ciljeva i zadataka u okviru mjere 2 još uvijek zahtijeva dodatne napore i konkretne korake kako bi se ostvarili željeni rezultati u borbi protiv diskriminacije i antigypsyizma.

Provedene aktivnosti

U cijelosti je provedena jedna aktivnost koja se odnosila na:

1. Aktivnost 5: Organizacija edukacija i aktivnosti za promicanje prava Roma i Romkinja

Djelomično realizovane aktivnosti

1. Aktivnost 1: Izrada uputstava i smjernica za postupanje u slučaju diskriminacije
2. Aktivnost 2: Izrada uputstva o pružanju besplatne pravne pomoći Romima bez dokumenata
3. Aktivnost 4: Poboljšanje sudjelovanja Romkinja i mladih Roma
4. Aktivnost 6: Sačiniti inicijativu za usklađivanje propisa o izdavanju osobnih isprava

Nisu provedene aktivnosti

1. Aktivnost 3: Uspostava stručnog tima za analizu podataka o diskriminaciji
2. Aktivnost 7: Sačiniti inicijativu za izmjenu propisa o prebivalištu i boravištu

Prema APIRBiH 21/25 MLJPI je izvještajna jedinica, i nije nadležna institucija za realizaciju svih aktivnosti.

3.2. *REALIZACIJA STRATEŠKOG CILJA 2. Unapređenje zapošljivosti i zapošljavanja Roma i Romkinja*

Implementacija strateškog cilja

Implementacija ovog strateškog cilja realizuje se provođenjem tri mjere:

1. **Mjera 1:** Podsticanje zapošljavanja i zapošljivosti Roma
2. **Mjera 2:** Osiguravanje sredstava za provedbu programa zapošljavanja Roma
3. **Mjera 3:** Podsticanje zapošljavanja Roma u javnom sektoru

Na osnovu Odluke o načinu korištenja grantova Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine za 2023. godinu („Službeni glasnik BiH“, broj 60/23), MLJPI je raspisalo javni poziv za dodjelu grant sredstava za zapošljavanje Roma za 2023. godinu u iznosu od 200.000,00 KM. Pravo apliciranja imali su entitetski, kantonalni i službe za zapošljavanje na nivou jedinica lokalne samouprave. Grant sredstva raspoređena su na slijedeći način: Federacija Bosne i Hercegovine u iznosu od 125.320 KM, Republika Srpska u iznosu od 62.680 KM i Brčko distrikt Bosne i Hercegovine u iznosu od 12.000 KM. Na osnovu toga, 27.12.2023. godine potpisan je Ugovor o korištenju grant sredstava sa Federalnim zavodom za zapošljavanje, Zavodom za zapošljavanje Republike Srpske i Zavodom za zapošljavanje Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Transfer sredstava je izvršen u januaru 2024. godine sa rokom realizacije od 12 mjeseci.

Zavodi svake godine raspisuju javne pozive za odabir korisnika projekata zapošljavanja i samozapošljavanja Roma. Komisije koje formiraju zavodi, u kojoj su predstavnici MLJPI i romskog nevladinog sektora, donose odluku o odabiru korisnika.

Prema APIRBiH 21/25 za oblast zapošljavanja za 2023. godinu, u budžetu MLJPI planirano je osiguranje 600.000,00 KM, s ciljem sufinansiranja zapošljavanja na period od 12 mjeseci za približno 75 Roma. Na osnovu obrazaca za prikupljanje podataka utvrđenih Smjernica, MLJPI je dobio podatke od 45 lokalnih zajednica.

Tabela 8. Pokazatelji o prikupljenim podacima od izvještajni jedinica po aktivnostima

	JLS	BROJ ZAPOSLENIH		BROJ ZAPOSLENIH U JAVNOM SEKTORU		BROJ ZAPOSLENIH U PRIVATNOM SEKTORU		BROJ NEZAPOSLENIH	
		Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M
1.	Čapljina	0	0	0	0	0	0	14	12
2.	Usora	0	3	0	0	0	3	6	8
3.	Novi Grad	2	0	2	0	0	0	1	1
4.	Čelić	4	2	0	0	4	2	6	2

5.	Ilidža	0	3	0	1	0	0	83	64
6.	Kalesija	1	5	0	0	1	5	65	89
7.	Teočak	0	0	0	0	0	0	5	8
8.	Sanski Most	3	5	3	5	0	0	0	0
9.	Modriča	0	0	0	0	0	0	0	0
10.	Fojnica	3	5	1	2	2	3	7	11
11.	Doboj	0	4	0	0	0	4	0	0
12.	Kiseljak	2	9	0	0	2	9	2	9
13.	Novo Sarajevo	0	0	0	0	0	0	0	0
14.	Brčko	0	0	0	0	0	0	166	149
15.	Kozarska Dubica	0	0	0	0	0	0	0	0
16.	Tuzla	4	7	2	0	2	7	120	130
17.	Srbac	3	6	0	4	3	2	9	14
18.	Srebrenik	0	0	0	0	0	0	13	10
19.	Travnik	0	0	0	0	0	0	12	10
20.	Breza	0	3	0	1	0	2	28	29
21.	Novi Travnik	0	0	0	0	0	0	18	9
22.	Prnjavor	1	6	1	0	0	6	0	0
23.	Visoko	0	0	0	0	0	0	0	0
24.	Ključ	6	7	0	1	6	6	27	12
25.	Gradiška	12	20	12	20	0	0	10	9
26.	Bihać	3	7	0	0	1	1	0	0
27.	Derventa	0	0	0	0	0	0	0	0
28.	Ilijaš	3	5	2	4	1	1	39	36
29.	Bugojno	5	12	1	2	5	10	0	0
30.	Donji Vakuf	1	3	1	3	0	0	7	10
31.	Centar Sarajevo	0	0	0	0	0	0	0	0
32.	Maglaj	0	0	0	0	0	0	0	0
33.	Vukosavlje	6	6	0	1	6	5	75	97
34.	Vitez	11	26	10	25	1	1	0	0
35.	Kakanj	4	30	2	10	12	20	0	0
36.	Bosanska Krupa	0	0	0	0	0	0	0	0
37.	Milići	0	0	0	0	0	0	0	0
38.	Živinice	0	11	0	0	0	0	54	58
39.	Prijedor	0	5	0	2	0	3	0	7
40.	Zenica	0	0	0	0	0	0	0	0
41.	Sapna	0	1	0	1	0	0	14	15
42.	Banovići	0	0	1	2	0	0	0	0
43.	Srebrenica	0	0	0	0	0	0	0	0
44.	Jajce	4	18	4	0	4	18	69	64

45.	Brod	3	2	3	1	0	1	3	4
-----	------	---	---	---	---	---	---	---	---

Izvor podataka: JLS 2024.

Prema dobivenim podacima, zaposleno je 235 Roma, od čega 166 muškaraca i 69 žene. U javnom sektoru na nivou JLS zaposleno je 52 muškaraca i 33 žene, dok je u privatnom sektoru zaposleno 100 muškaraca i 50 žena. Jedinice lokalne samouprave su navele da je nezaposleno 867 muškaraca i 853 žena.

Tokom 2023. godine implementirana su neutrošena sredstva iz 2017., 2018. i 2020. godine u iznosu od 313.017,56 KM. Razlozi za preostala sredstva su sljedeći:

- Transfer sredstava iz 2020. godine izvršen je u februaru 2021. godine, s rokom utroška od 12 mjeseci.
- Pandemija COVID-19.
- Nepoštovanje obaveza od strane korisnika sredstava, što je dovelo do pokretanja postupka povrata sredstava.
- Zapošljavanje manjeg broja lica u odnosu na traženi broj u prijavama na projekte, što je uzrokovalo pojavu slobodnih sredstava.
- Odustajanje od učešća u projektu određenog broja korisnika sredstava, što je također dovelo do pojave slobodnih sredstava.
- Neprihvatanje realizacije zapošljavanja kod nekih poslodavaca (koji su zaposlili lica mimo uslova javnog poziva), što je rezultiralo pojavom slobodnih sredstava.

U nastavku dajemo informacije o realizovanim aktivnostima po mjerama.

Mjera 1. Podsticanje zapošljavanja i zapošljivosti Roma

Zavod za zapošljavanje Federacije BiH je tokom 2023. godine prilikom analize kvalifikacijske strukture utvrdio da je 3.258 osoba romske nacionalnosti prijavljeno na Federalni zavod za zapošljavanje, od čega je 1.630 Romkinja. Od ovog broja, 2.876 osoba je nekvalifikovano (NKV) osoblje.

Što se tiče starosne strukture prijavljenih Roma i Romkinja, 1.494 su mlađe osobe (do 35 godina), dok je 1.764 osoba starije životne dobi (preko 35 godina).

Tabela 9. Pokazatelji o prikupljenim podacima o broju nezaposlenih Roma u Federaciji Bosne i Hercegovine po spolu i dobi

Broj nezaposlenih Roma u FBiH spolu i dobi											
	Dob										
	15-19 god.	20-24 god.	25-29 god.	30-34 god.	35-39 god.	40-44 god.	45-49 god.	50-54 god.	55-59 god.	60 i više god.	Ukup no
Ukup no	184	451	439	420	360	332	303	304	258	207	3.258
Žene	94	245	235	205	177	154	141	178	114	87	1.630

Izvor podataka: ZZZ FBiH 2024.

Na evidencije Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske, prijavljeno je 106 osobe, od čega su 52 Romkinje, 1 osoba sa invaliditetom, a 80 osoba su NKV osoblje.

Kada su u pitanju podaci o starosti, Zavod raspolaže slijedeće podatke:

Tabela 10. Pokazatelji o prikupljenim podacima o broju nezaposlenih Roma u Republici Srpskoj po dobi

Godine starosti	Broj lica
15-18	1
18-20	3
20-24	11
24-27	10
27-30	4
30-35	11
35-40	11
40-45	8
45-50	9
50-55	17
55-60	12
60-65	9

Izvor podataka: ZZZ RS 2024.

U Zavodu za zapošljavanje Brčko distrikta BiH trenutno je evidentirano ukupno 315 osoba romske nacionalnosti, od čega je 166 Romkinja. Pored ovog pokazatelja, Zavod je dostavio i sljedeće podatke:

Tabela 11. Pokazatelji o prikupljenim podacima o broju nezaposlenih Roma u Brčko distriku Bosne i Hercegovine kvalifikacionoj strukturi i dobi

VSS	SSS	KV	PK	NK
0	6	9	0	300
Do 18 godina.	Od 18-25	25-40	40-50	50- i više
15	73	130	44	53

Izvor podataka: ZZZ BD BiH 2024.

Također, lica sa evidencije Zavoda uključena su u aktivnosti Centara za informisanje, savjetovanje i obuku (CISO) te Klubova za traženje posla. Kontinuirano se radi na razvoju motivacije za aktivno traženje posla kod dugoročno nezaposlenih, mladih i marginalizovanih lica. Sva lica prolaze obuke za aktivno traženje posla, uključujući pisanje biografije i vođenje intervjua sa poslodavcem, dok lica koja iskazuju interes prolaze i obuku iz preduzetništva.

Mjera 2. Osiguravanje sredstava za provedbu programa zapošljavanja Roma

S obzirom da nisu bila na raspolaganju grant sredstva iz 2023. godine, zavodi za zapošljavanje su nastavili sa implementacijom neutrošenih grant sredstava iz prethodnih godina, za koje su Zavod za zapošljavanje Federacije Bosne i Hercegovine raspisao javni poziv 15.12.2023. godine.

Tokom 2023. godine Zavod za zapošljavanje Republike Srpske i Zavod za zapošljavanje BD BiH nisu raspisivali javni poziv za dodjelu grant sredstava obzirom da su sredstva doznačena tek u 2024. godini

Sva lica sa evidencije zavoda, uključujući i nezaposlena lica romske nacionalnosti, putem nadležnih biroa bila su uključena u savjetodavni proces u svrhu pronalaska zaposlenja. Kroz taj proces, sa nezaposlenim licem sačinjava se individualni plan zapošljavanja - IPZ (podaci o licu, kao i aktivnosti koje treba preuzeti u svrhu pronalaska zaposlenja) i vrši se procjena njegove zapošljivosti (lako zapošljivo, uslovno zapošljivo ili teško zapošljivo lice).

Mjera 3. Podsticanje zapošljavanja Roma u javnom sektoru

Tokom 2023. godine nisu bile realizovane aktivnosti za podsticanje zapošljavanja Roma u javnom sektoru, s obzirom na to da grant sredstva za 2023. godinu nisu bila operativna i stoga nisu prebačena zavodima.

Realizacija aktivnosti

Provedene aktivnosti

U cijelosti je provedeno šest aktivnosti koje su se odnosile na izradu analiza o kvalifikacijskoj strukturi, programe za podsticanje radno sposobnih Roma u svrhu prijavljivanja na evidencije, kao i implementacija grant sredstava.

Nisu provedene aktivnosti

Nisu provedene aktivnosti koje su se odnosili na:

- Pripremiti inicijativu za izmjenu propisa kojima se osiguravaju poticajne mjere za zadruge / mala poduzeća u cilju oslobađanja od plaćanja pristojbi prilikom pokretanja malih poduzeća, - nadležne institucije: Zavod za zapošljavanje FBiH, Zavod za zapošljavanje RS i Zavod za zapošljavanje Brčko distrikt BiH, aktivnost je kontinuirana, sa rokom realizacije do 2023. godine
- Osigurati grant sredstva za javne radove - nadležna institucija MLJPI, u 2023. godini sredstva su postala operativna tek u 2024. godini.
- Sačiniti analizu o zaposlenosti Roma u javnom sektoru s potrebama u zapošljavanju, razvrstana po spolu i dobi - nadležne institucije Zavod za zapošljavanje FBiH, Zavod za zapošljavanje RS i Zavod za zapošljavanje Brčko distrikt BiH, aktivnost je nije realizovana obzirom da sredstva MLJPI nisu bila dodijeljena zavodima tokom 2023. godine
- Izraditi program zapošljavanja Roma u javnom sektoru i poticati javni sektor za korištenje grant sredstava za zapošljavanje - nadležne institucije: Zavod za zapošljavanje FBiH, Zavod za zapošljavanje RS i Zavod za zapošljavanje Brčko distrikt BiH, aktivnost je kontinuirana, sa rokom realizacije do 2023. godine

3.3.REALIZACIJA STRATEŠKI CILJ 3. Pобољшanje uslova stanovanja romske populacije u BiH

Implementacija ovog Strateški cilja realizuje se kroz provođenje četiri mjere:

- **Mjera 1:** Izvršiti legalizaciju neformalnih naselja gdje Romi/Romkinje stanuju uz osiguranje, trajnog, primjerenog i prihvatljivog smještaja za osobe koje stanuju u nelegalnim objektima,
- **Mjera 2:** Pобољшати stambene uvjete u stambenim jedinicama u kojima žive Romi,
- **Mjera 3:** Izgradnja socijalnih stambenih jedinica za Rome (kolektivni/individualni objekti),
- **Mjera 4:** Pобољшanje infrastrukturnih uvjeta stanovanja u romskim naseljima i široj zajednici.

Na osnovu Odluke o načinu korištenja grantova Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine za 2023. godinu („Službeni glasnik BiH“ broj 60/23), Ministarstvo je raspisalo javni poziv za dodjelu grant sredstava za stambeno zbrinjavanje Roma za 2023. godinu u iznosu od 840.000,00 KM. Pravo apliciranja imale su isključivo jedinice lokalne samouprave u kojima žive Romi. Grant sredstva raspoređena su na sljedeći način: Federaciji Bosne i Hercegovine u iznosu od 526.344,00 KM, Republici Srpskoj u iznosu od 263.256,00 KM i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine u iznosu od 50.400,00 KM. Na osnovu toga, 27.12.2023. godine potpisani su Ugovori o korištenju grant sredstava sa 12 jedinica lokalne samouprave. Transfer sredstava izvršen je u januaru 2024. godine, sa rokom realizacije od 12 mjeseci.

Tabela 12. Pokazatelji o dodijeljenim grant sredstvima za stambeno zbrinjavanje Roma

Rb	Podnosilac projektnog prijedloga	Naziv projektnog prijedloga	Dodijeljena sredstva u KM
1.	Brčko Distrikt BiH, Odjeljenje za raseljena lica, izbjeglice i stambena pitanja, Vlade Brčko Distrikta BiH	Stambeno zbrinjavanje Roma u Brčko distriktu BiH	50.400,00 KM
2.	Grad Tuzla	Poboljšanje komunalne infrastrukture, kroz romsko naselje u mjesnoj zajednici Kreka, u Gradu Tuzla, naselje Krojčica do broja 218	100.000,00 KM
3.	Općina Ilijaš	Izgradnja stambenog objekta za Romsku populaciju na području Općine Ilijaš	100.000,00 KM
4.	Općina Vitez – Općinsko vijeće	Rekonstrukcija, sanacija i legalizacija individualnih kuća u romskim naseljima Sofa i Očiće, Općina Vitez	95.000,00 KM
5.	Općina Bugojno	Rekonstrukcija vodozahvata i sanacija vodovodne mreže u MZ Odžak, Bugojno	75.000,00 KM
6.	Općina Sapna	Stambeno zbrinjavanje Roma u Općini Sapna	67.263,67 KM
7.	Općina Kladanj	Sanacija i rehabilitacija pristupne saobraćajnice za romsko naselje u Kladnju	49.080,33 KM
8.	Općina Ključ	Rekonstrukcija saobraćajnice u naselju Ponjir	40.000,00 KM
9.	Opština Vukosavlje	Stambeno zbrinjavanje romskih porodica u Vukosavlju	80.000,00 KM
10.	Opština Modriča	Unapređenje životnih uslova u romskim naseljima u Modriči	80.000,00 KM
11.	Opština Novi Grad	Uređenje komunalne infrastrukture u romskom naselju i sanacija stambenih jedinica u vlasništvu Roma	56.406,00 KM
12.	Grad Trebinje	Stambeno zbrinjavanje Roma	46.850,00 KM
UKUPNO:			840.000,00 KM

Izvor podataka: MLJPI 2024. godina

Prema APIRBiH 21/25, sredstva za implementaciju u oblasti stambenog zbrinjavanja za 2022. godinu planirana su u iznosu od 1.224.000 KM. Ova sredstva namijenjena su za izgradnju 20 stambenih jedinica, sanaciju/rekonstrukciju 40 stambenih jedinica, te poboljšanje infrastrukturnih uslova stanovanja za 265 korisnika.

Na osnovu obrazaca za prikupljanje podataka, utvrđenih Smjernicama, MLJPI je dobilo podatke od 43 lokalne zajednice.

- Broj stambenih objekata koje je potrebno legalizovati –678

Tabela 13. Pokazatelji o broju objekata u potrebi za legalizacijom

Rb	Jedinica lokalne samouprave	Broj objekata u potrebi za legalizacijom
1.	Modriča	57
2.	Gradiška	16
3.	Prijedor	82
4.	Srbac	12
5.	Vukosavlje	32
6.	Modriča	57
7.	Bihać	30
8.	Ključ	21
9.	Bosanska krupa	12
10.	Banovići	24
11.	Kalesija	60
12.	Živinice	143
13.	Tuzla	Ne raspolažu podacima
14.	Čelić	14
15.	Kakanj	29
16.	Breza	1
17.	Vitez	30
18.	Kiseljak	70
19.	Jajce	27
20.	Brčko	150

Izvor podataka: JLS 2024.

- Broj porodica koje su u potrebi za izgradnjom stambenih jedinica – 307,

Tabela 14. Pokazatelji o broju porodica koje su u potrebi za izgradnjom stambenih jedinica

Rb	Jedinica lokalne samouprave	Broj porodica koje su u potrebi za izgradnjom stambenih jedinica
1.	Modriča	6
2.	Gradiška	3
3.	Prnjavor	4
4.	Prijedor	10
5.	Novi grad	9
6.	Srbac	2
7.	Vukosavlje	9
8.	Modriča	6
9.	Ključ	4

10.	Sanski Most	2
11.	Banovići	30
12.	Kalseija	20
13.	Živinice	15
14.	Sapna	2
15.	Srebrenik	4
16.	Breza	30
17.	Donji Vakuf	10
18.	Vitez	47
19.	Travnik	25
20.	Bugojno	18
21.	Kiseljak	13
22.	Jajce	4
23.	Fojnica	1
24.	Novi Travnik	35
25.	Čapljina	3
26.	Brčko	30

- Broj porodica u potrebi za poboljšanjem stambenih uvjeta (rekonstrukcija i sanacija postojećih kuća i stanova) –638

Tabela 15. Pokazatelji o broju porodica u potrebi za poboljšanjem stambenih uvjeta

Rb	Jedinica lokalne samouprave	Broj porodica u potrebi za poboljšanjem stambenih uvjeta
1.	Modriča	179
2.	Gradiška	10
3.	Prnjavor	17
4.	Prijedor	13
5.	Brođ	10
6.	Ključ	24
7.	Bosanska Krupa	12
8.	Sanski Most	2
9.	Kalesija	100
10.	Živinice	60
11.	Čelić	14
12.	Sapna	14
13.	Breza	16
14.	Donji Vakuf	5
15.	Vitez	78
16.	Travnik	17
17.	Bugojno	11
18.	Kiseljak	23
19.	Jajce	6
20.	Čapljina	7
21.	Ilijaš	23
22.	Brčko	50

- Broj korisnika u potrebi za izgradnjom i unapređenjem prateće komunalne infrastrukture (struja, voda, kanalizacija, prilazni put) – 1.752

Tabela 16. Pokazatelji o broju korisnika u potrebi za izgradnjom i unapređenjem prateće komunalne infrastrukture

Rb	Jedinica lokalne samouprave	Broj korisnika u potrebi za izgradnjom i unapređenjem prateće komunalne infrastrukture
1.	Modriča	324
2.	Gradiška	240
3.	Prnjavor	5
4.	Prijedor	30
5.	Brod	18
6.	Novi Grad	22
7.	Srbac	70
8.	Ključ	24
9.	Kalesija	120
10.	Živinice	32
11.	Tuzla	150
12.	Čelić	5
13.	Sapna	14
14.	Donji Vakuf	5
15.	Vitez	99
16.	Travnik	140
17.	Bugojno	60
18.	Kiseljak	375
19.	Jajce	14
20.	Čapljina	5

Kada je u pitanju poboljšanje infrastrukture, jedinice lokalne samouprave (JLS) su iskazale sljedeće potrebe:

1. **Novi Grad** - sanacija prostorija za zajedničku namjenu, rekonstrukcija prilaznih puteva, rasvjeta i rekonstrukcija igrališta.
2. **Modriča** - sanacija stambenih jedinica, vodovodna i kanalizaciona mreža, rasvjeta, asfaltiranje trotoara, čišćenje naselja od otpada.
3. **Doboј** - obnova i adaptacija postojećih stambenih jedinica i rasvjeta, sanacija prostorija za zajedničku namjenu.
4. **Srbac** - pristupni put, rasvjeta, igrališta, kanalizacija, kante za otpad.
5. **Gradiška** - naselja Žeravica, Dubrave, Laminci i Rovine - potrebni pristupni putevi, sanacija groblja, kanalizacija, rasvjeta i vodovodna mreža.
6. **Derventa** - potrebni prilazni putevi, rasvjeta, vodovodna i kanalizaciona mreža.
7. **Brod** - kompletna infrastruktura, uređenje igrališta, dodatna rasvjeta, unapređenje odlaganja otpada i reciklaže otpada, formiranje adekvatnih odlagališta za otpad.
8. **Ključ** - potrebna kanalizacija, igralište, rekonstrukcija asfalta.
9. **Čelić** - kanalizaciona mreža i rasvjeta.

10. **Kalesija** - vodovodna i kanalizaciono infrastruktura, putna infrastruktura, rasvjeta i drugi infrastrukturni objekti.
11. **Tuzla** - za dvije ulice asfaltni put i kanalizaciona mreža.
12. **Živinice** - proširenje i izgradnja kanalizacione mreže, čišćenje i uklanjanje otpada iz naselja, prilazni putevi, rasvjeta, rekonstrukcija vodovodne mreže, izgradnja poligona.
13. **Sapna** - sanacija puta u dužini cca 500 m, priključni put naselja na lokalni put.
14. **Kiseljak** - voda, priključci za struju, igralište za djecu, kanalizacija.
15. **Travnik** - potrebna rasvjeta, asfaltiranje puteva, kanalizacija, vodovodna mreža.
16. **Jajce** - kanalizacija, rasvjeta, vodovodna mreža, sanacija prostorija za zajedničku namjenu, čišćenje naselja od otpada, formiranje adekvatnih odlagališta za otpad.
17. **Bugojno** - rješavanje vodosnabdijevanja u naseljima Zavlast i Dragače, asfaltiranje puta u naselju Zavlast, izgradnja kanalizacije u naseljima Zavlast i Dragača, izgradnja igrališta.
18. **Donji Vakuf** - potrebna kanalizaciona mreža i putna infrastruktura.
19. **Čapljina** - vodovodna mreža.
20. **Brčko** - potrebna revitalizacija već postojeće infrastrukture.

S obzirom na to da grant sredstva iz 2023. godine nisu bila na raspolaganju, tokom 2023. godine nastavljen je rad s neutrošenim sredstvima MLJPI iz 2020. godine u iznosu od 563.098,70 KM. Od toga je implementirano:

1. MLJPI – 100.000,00 KM,
2. Lokalna zajednica i „Caritas“ Švicarska – 463.098,70 KM.

Mjera 1. Pokrenuti i ubrzati legalizaciju neformalnih naselja u kojima žive Romi/Romkinje uz osiguranje trajnog, primjerenog i prihvatljivog smještaja za osobe koje stanuju u nelegalnim objektima

Tokom 2023. godine, MLJPI je plasiralo sredstva za projekt legalizacije nelegalnih stambenih objekata u Općini Vitez. Realizacija projekta očekuje se u 2024. godini.

Mjera 2. Poboljšati stambene uvjete u stambenim jedinicama u kojima žive Romi

U izvještajnom periodu nije bilo saniranih/rekonstruisanih objekata

Mjera 3: Izgradnja socijalnih stambenih jedinica za Rome (kolektivni/individualni objekti)

Kada je u pitanju implementacija ove mjere, proveden je projekt u Gradu Bijeljina, gdje je izgrađeno 6 stambenih objekata.

Mjera 4: Poboljšanje infrastrukturnih uvjeta stanovanja u romskim naseljima i široj zajednici

U 2023. godini nije implementiran niti jedan infrastrukturni projekat.

Realizacija aktivnosti

Provedene aktivnosti

- Osigurati dodjelu grant sredstava jedinicama lokalne samouprave u svrhu podrške romskim porodicama u pokretanju procesa legalizacije stambenih objekata koji ispunjavaju potrebne uvjete, nadležna institucija MLJPI – dodijeljena sredstva na osnovu Odluke o dodjeli grant sredstava Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH
- Osigurati dodjelu grant sredstava jedinicama lokalne samouprave za sanaciju i rekonstrukciju stambenih objekata u vlasništvu Roma i objekata za smještaj Roma za postojeće socijalne i potencijalne objekte pogodne za prenamjenu za socijalno stanovanje - dodijeljena sredstva na osnovu Odluke o dodjeli grant sredstava Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH
- Osigurati sredstva za izgradnju socijalnih individualnih i kolektivnih stambenih jedinica za Rome - dodijeljena sredstva na osnovu Odluke o dodjeli grant sredstava Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH
- Osigurati sredstva za realizaciju infrastrukturnih projekata za poboljšanje uvjeta stanovanja (voda, struja, kanalizacija, prilazni putevi i dr.)
- Inicirati i pružiti podršku jedinicama lokalne samouprave u izradi plana za legalizaciju stambenih objekata koji ispunjavaju uvjete za rekonstrukciju - nadležna institucija MLJPI – Tokom 2022. godine MLJPI je u saradnji sa Vijećem za regionalnu saradnju – Roma Integration 2020 provelo proces mapiranja podstandardnih romskih naselja koji je u skladu APIR BiH 21/25, koje ujedno i predstavlja plan za legalizaciju.

3.4. REALIZACIJA STRATEŠKI CILJ 4. Unapređenje, dostupnost i kvaliteta zdravstvene zaštite pripadnika romske populacije

Implementacija ovog strateškog cilja realizuje se kroz provođenje dvije mjere:

- **Mjera 1:** Jačanje kapaciteta romskih predstavnika za unapređenje zdravlja Roma
- **Mjera 2:** Smanjenje faktora rizika za zdravlje u romskoj populaciji

U budžetu Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine za 2023. godinu osigurana su sredstva za zdravstvenu zaštitu Roma u iznosu od 300.000,00 KM. Pravo apliciranja imali su Zavod za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine, Javna zdravstvena ustanova Institut za javno zdravstvo Republike Srpske, Odjel za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine te domovi zdravlja u jedinicama lokalne samouprave. Grant sredstva raspoređena su na sljedeći način: Federacija BiH – 187.980 KM, Republika Srpska – 94.020 KM i Brčko Distrikt BiH – 18.000 KM. Nakon završenog javnog poziva, dana 27.12.2023. godine, potpisan je Ugovor o korištenju grant sredstava sa sljedećim institucijama:

Tabela 17. Pokazatelji o dodijeljenim grant sredstvima za zdravstvenu zaštitu Roma

Rb	Aplikant	Naziv projektnog prijedloga	Dodijeljena sredstva
1.	Javna zdravstveno-nastavna ustanova Dom zdravlja „Dr. Mustafa Šehović“ Tuzla	Unapređenje dostupnosti zdravstvenoj zaštiti za Rome/kinje na području Tuzlanskog kantona	187.980,00 KM
2.	JZU Institut za javno zdravstvo Republike Srpske	Osnaživanje romskih udruženja za unapređenje zdravlja i zdravstvene zaštite Roma u Republici Srpskoj	60.751,50 KM
3.	ZJU Dom zdravlja Doboj	Zajedno u zdravije sutra	20.000,00 KM
4.	JZU Dom zdravlja Gradiška	Prevencijom do zdravog života	13.268,50 KM
UKUPNO:			282.000,00 KM

Izvor podataka: MLJPI 2024. godina

Prema APIRBiH 21/25, za oblast zdravstvene zaštite za 2023. godinu planirano je osiguranje 300.000,00 KM u budžetu MLJPI.

U izvještajnom periodu nemamo pregled ostvarenih rezultata, s obzirom na to da nije bilo neutrošenih sredstava iz prethodnih godina, a sredstva za 2023. godinu postala su operativna tek u 2024. godini.

Na osnovu obrazaca za prikupljanje podataka utvrđenih Smjernicama, MLJPI je dobio podatke od 45 lokalnih zajednica, kako slijedi:

Tabela 18. Pokazatelji o broju osiguranih i neosiguranih Roma

JLS	BROJ ROMA KOJI SU POKRIVENI ZDRAVSTVENIM OSIGURANJEM	BROJ DJECE KOJI SU POKRIVENI ZDRAVSTVENIM OSIGURANJEM	UZRAST OD 0 DO 5 GODINA	UZRAST OD 6 DO 18 GODINA	BROJ ODRASLIH ROMA KOJI SU POKRIVENI ZDRAVSTVENIM OSIGURANJEM	BROJ NOVOROĐENE DJECE	BROJ UMRLE NOVOROĐENČADI	BROJ IMUNIZIRANIH	BROJ NEOSIGURANIH ROMA
Općina Čapljina	7	7	3	3	2		1	0	2
Općina Usora	22	8	2	6	14		0	0	0
Opština Novi Grad RS	22	9	2	7	13		0	9	0
Općina Čelić	43	5	1	4	38	0	0	0	0
Općina Ilidža	380	229	75	154	147	13	nemaju podataka	nemaju podataka	0
Općina Kalesija	200	40	nema podataka	nema podataka	160	nema podataka			
Općina Teočak	18	9	4	5	9	1	nemaju podataka	nemaju podataka	4

Općina Sanski Most	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nemaju podataka	nemaju podataka	nema podataka
Općina Fojnica	32	10	1	2	22	0	0	0	11
Opština Modriča	324	134	29	105	190	5	nemaju podataka	nemaju podataka	nema podataka
Grad Doboј	164	nema podataka	nema podataka	nema podataka	164	7	nemaju podataka	nemaju podataka	nema podataka
Opština Kiseljak	30	140	34	106	30	6	0	nemaju podataka	nema podataka
Općina Novo Sarajevo	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	6	nemaju podataka	nemaju podataka	nema podataka
Brčko distrikt BiH	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nemaju podataka	nemaju podataka	nema podataka
Opština Kozarska Dubica	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nemaju podataka	nemaju podataka	nema podataka
Grad Tuzla	podaci se ne mogu analizirati	podaci se ne mogu analizirati	podaci se ne mogu analizirati	podaci se ne mogu analizirati	podaci se ne mogu analizirati	podaci se ne mogu analizirati	podaci se ne mogu analizirati	podaci se ne mogu analizirati	podaci se ne mogu analizirati
Opština Srbac	70	25	7	18	45	1	0	25	0
Grad Srebrenik	25	6	0	6	19	nema podataka	nemaju podataka	nemaju podataka	15
Općina Novi Travnik	5	1	nema podataka	1	4	0	0	0	nema podataka
Općina Travnik	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nemaju podataka	nemaju podataka	40
Općina Breza	98	43	8	19	98	2	nemaju podataka	nemaju podataka	6
Visoko	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nemaju podataka	nemaju podataka	nema podataka
Grad Prnjavor	139	15	0	15	139	nema podataka	nemaju podataka	nemaju podataka	11
Općina Ključ	203	57	14	43	146	3	0	57	2
Opština Gradiška	302	115	31	84	184	nema podataka	nemaju podataka	nemaju podataka	nema podataka
Grad Bihać	70%	30%	70%	70%	40%	3	nemaju podataka	80%	30%
Grad Derventa	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nemaju podataka	nemaju podataka	nema podataka
Općina Ilijaš	168	68	21	47	89	8	0	0	0
Općina Bugojno	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nemaju podataka	nemaju podataka	nema podataka
Općina Donji Vakuf	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nemaju podataka	nemaju podataka	nema podataka

			ka	ka		a			
Općina Maglaj	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nemaju podataka	nemaju podataka	nema podataka
Općina Centar Sarajevo	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nemaju podataka	nemaju podataka	nema podataka
Opština Vukosavlje	280	97	39	58	184	5	nemaju podataka	99	1
Općina Vitez	80%	80%	100%	90%	80%	8	nemaju podataka	5%	
Općina Kakanj	1500	304	149	155	1196	14	nemaju podataka	35	nema podataka
Grad Bosanska Krupa	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nemaju podataka	nemaju podataka	nema podataka
Opšitna Milići	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nemaju podataka	nemaju podataka	nema podataka
Grad Živinice	nema podataka	100%	100%	100%	100%	100%	nemaju podataka	nemaju podataka	0
Grad Prijedor	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nemaju podataka	nemaju podataka	nema podataka
Grad Zenica	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nemaju podataka	nemaju podataka	nema podataka
Općina Sapna	47	19	12	7	28	3	nemaju podataka	nemaju podataka	5
Banovići	27	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nemaju podataka	nemaju podataka	nema podataka
Općina Jajce	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
Opština Brod	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
Srebrenica	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nemaju podataka	nemaju podataka	nema podataka

Izvor podataka: JLS 2024. godina

Prema dobijenim podacima, 4.106 Roma i Romkinja pokriveno je zdravstvenim osiguranjem. Broj djece koja su pokrivena zdravstvenim osiguranjem iznosi 1.341, od čega je 432 djece uzrasta od 0 do 5 godina, dok je 845 djece uzrasta od 6 do 18 godina. Kada je u pitanju proces imunizacije, 225 djece prošlo je kroz ovaj proces.

Realizacija aktivnosti

Nisu provedene aktivnosti: Nisu provedene aktivnosti koje su se odnosile na:

- **Jačanje kapaciteta romskih udruženja za rad u romskim zajednicama** na promociji zdravih životnih navika i načina ostvarivanja prava na zdravstveno osiguranje i zdravstvenu

zaštitu, uključujući najmanje 20 medijatora. Aktivnost nije realizovana jer sredstva MLJPI nisu bila dodijeljena tokom 2023. godine.

- **Analiza o broju neosiguranih Roma** na području Federacije BiH i preporuke za rješavanje načina osiguranja. Nadležne institucije: Zavod za javno zdravstvo FBiH, JZU Institut za javno zdravstvo RS, Odjel za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko Distrikta BiH, i domovi zdravlja u jedinicama lokalne samouprave. Aktivnost nije realizovana jer sredstva MLJPI nisu bila dodijeljena tokom 2023. godine.
- **Izrada uputstva o načinu ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu** i prijedloga protokola za saradnju lokalnih zdravstvenih ustanova i romskih udruženja. Nadležne institucije: Zavod za javno zdravstvo FBiH, JZU Institut za javno zdravstvo RS, Odjel za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko Distrikta BiH, i domovi zdravlja u jedinicama lokalne samouprave. Aktivnost nije realizovana jer sredstva MLJPI nisu bila dodijeljena tokom 2023. godine.
- **Provođenje preventivnih aktivnosti u romskim zajednicama.** Aktivnost nije realizovana jer sredstva MLJPI nisu bila dodijeljena tokom 2023. godine.
- **Izrada i provođenje programa prevencije nasilja u porodici** – rad s porodicama u romskoj zajednici koji obavljaju zdravstveni radnici u saradnji s centrima za socijalni rad i nadležnim policijskim upravama. Nadležne institucije: Zavod za javno zdravstvo FBiH, JZU Institut za javno zdravstvo RS, Odjel za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko Distrikta BiH, i domovi zdravlja u jedinicama lokalne samouprave. Aktivnost nije realizovana jer sredstva MLJPI nisu bila dodijeljena tokom 2023. godine.

Prema APIRBiH 21/25, MLJPI je izvještajna jedinica, ali nije nadležna institucija za realizaciju svih aktivnosti. Takođe, većina aktivnosti su kontinuirane, sa rokom realizacije do 2025. godine.

3.5. REALIZACIJA STRATEŠKI CILJ 5. Poboljšanje obuhvata obrazovanja Roma i Romkinja realizacijom okvirnog plana o obrazovnim potrebama roma 2018-2022

Implementacija ovog strateškog cilja realizuje se kroz provođenje 4 podcilja:

- Podcilj 1. Sadržaji o romskoj istoriji i kulturi uvršteni u postojeće nastavne planove i programe i udžbenike do 2021. godine,
- Podcilj 2. Romski jezik uveden u škole kao fakultativni predmet ili kroz alternativna rješenja do 2022. godine,
- Podcilj 3. Sprečavanje predrasuda, stereotipa i diskriminacije do 2020. godine,
- Podcilj 4. Inicirati i pružiti podršku obrazovnim vlastima u BiH u cilju donošenja akcionih planova u oblasti obrazovanja za Rome - osigurati da se usvoje i počne implementacija

akcionih planova: u Federaciji BiH, u Republici Srpskoj, u 5 kantona i Brčko distriktu BiH do 2022. godine.

Sredstava za mjere iz oblasti obrazovanja za implementaciju APIR BiH 21/25 se iz budžeta MLJPI dodjeljuju se na osnovu raspisanog Javnog poziva za osam nadležnih obrazovnim institucijama u 6 kantona u Federaciji BiH (Unsko-sanski kanton, Hercegovačko-neretvanski kanton, Tuzlanski kanton, Zeničko-dobojski kanton, Srednjobosanski kanton i Kanton Sarajevo), u Republici Srpskoj i Brčko distriktu. Prema Odluci o načinu korištenja grantova Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine za 2023. godinu bilo je planirano izdvajanje 40.000,00 KM za obrazovanje Roma za osam navedenih institucija. Od toga je dodijeljeno ukupno 37.599,98 KM za četiri ministarstva i to: Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske (12.500,00 KM), Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Hercegovačko-neretvanski kanton (8.366,66 KM), Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo (8.366,66 KM) i Ministarstvo obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona (8.366,66 KM).

Tabela 19. Pokazatelji o broju djece u obrazovnom sistemu

	Odjel za obrazovanje Vlade Brčko Distrikta BiH	Ministarstvo za odgoj i obrazovanje KS	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta USK	Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport ZE-DO K	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta SBK	Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske
L. Broj romske djece koja idu u vrtiće	0	14	2	-	6	2	
M. Broj obaveznika za obavezno predškolsko obrazovanje	0	-	-	1	6	-	
M.1. Broj onih koji pohađaju ovo obrazovanje	-	-	2	1	6	-	8
N. Broj obaveznika za osnovno obrazovanje	228	-	-	-	412	-	
N.1. Broj onih koji pohađaju ovo obrazovanje	202	340	105	89	412	260	291

N.2. Broj onih koji su napustili ovo obrazovanje	26	-	5	3	-	3	
N.3. Broj onih koji su završili osnovnu školu u ovoj godini	4	-	14	2	-	15	
O. Broj romske djece uzrasta srednjeg obrazovanje	7	-	-	-	-	-	
O.1 Broj onih koji pohađaju ovo obrazovanje	7	50	7	9	32	48	
O.2. Broj onih koji su napustili ovo obrazovanje	1	-	-	-	-	-	
O.3. Broj onih koji su završili srednju šk. u ovoj godini	2	-	-	3	-	6	
P. Broj romske djece i mladih koji studiraju	-	-	-	-	-	0	
P.1. Broj diplomiranih Roma i Romkinja ove godine	-	-	-	-	-	0	

Na osnovu obrazaca za prikupljanje podataka utvrđenih Smjernica, MLJPI je dobio podatke od 45 lokalnih zajednica kako slijedi:

Broj romske djece koja idu u vrtiće	27
Broj obaveznika za obavezno predškolsko obrazovanje	138
Broj onih koji pohađaju ovo obrazovanje	434

Broj obaveznika za osnovno obrazovanje	1297
Broj onih koji pohađaju ovo obrazovanje	1097
Broj onih koji su napustili ovo obrazovanje	134
Broj onih koji su završili osnovnu školu u ovoj godini	100
Broj romske djece uzrasta srednjeg obrazovanje	286
Broj onih koji pohađaju ovo obrazovanje	113
Broj onih koji su napustili ovo obrazovanje	11
Broj onih koji su završili srednju šk. u ovoj godini	19
Broj romske djece i mladih koji studiraju	14
Broj diplomiranih Roma i Romkinja ove godine	5

Izvor podatak: JLS 2024

Grad Čapljina navodi da su uvedeni elementi romske kulture u programe rada obrazovnih ustanova radi uvažavanja različitosti kultura. Navode da su obezbijedili određena finasijska sredstva radi povećanja interesovanja romske populacije za upis u osnovne škole. Različiti značajni dani koji obilježavaju romsku kulturu su obilježavaju kroz plan i program rada škole.

Opština Modriča navodi da svi studenti Romi sa područja opštine imaju pravo na stipendiju od prve godine studiranja direktno bez bodovanja na javnom konkursu. Opština je izdvojila sredstva iz budžeta opštine namijenjena izmirenju troškova registracije romske nevladine organizacije. Vannastavne aktivnosti (sekcije) u sklopu škole su besplatna za svu djecu i 14 romske djece pohađaju različite sekcije. 02.08.2023. godine organizovana je posjeta Spomen području Donja Gradina za mlade Rome iz Modriče.

Grad Doboj je u saradnji sa Vijećem Evrope, a u sklopu implementacije Programa Romacted II učenicima romske nacionalnosti omogućio tutorsku nastavu u osnovnim školama na području grada Doboja, kao i nabavku školskog materijala i pribora. Kroz isti program obezbjeđene su stipendije za dvije srednjoškolske učenice Romkinje. Na području grada Doboja nema evidentiranih studenata Roma. Grad Doboj je u saradnji sa Udruženjem porodica sa troje i više djece „Ponos“ Doboj vršio nabavku udžbenika i školskog pribora za porodice koje su članice ovog udruženja, među kojima su i romske porodice. U sklopu Udruženja Roma „Zlatni točak“ Doboj nekada je radilo i kulturno umjetničko društvo kao interna sekcija, ali ono više ne funkcioniše. Grad Doboj nema obezbjeđena

finansijska sredstva za vannastavne aktivnosti romske djece i sportske aktivnosti, ali je obezbjeđivao sredstva za obilježavanje važnijih datuma (Međunarodni dan Roma i Dan Romskog jezika).

Iz budžeta Grada Tuzle kroz „Grant za realizaciju Akcionog plana za Rome“ dodijeljena su sredstva za udruženje „Kulturni centar Roma“ za projekat izrade udžbenika „ANGLUNO RROMANO LIL – prva romska početnica“. Projektom je omogućeno informisanje 460 Roma (230 muškaraca i 230 žena) o mogućnostima izučavanja romskog jezika sa elementima nacionalne kulture i o važnosti istog. Unaprjeđenja je saradnja sa osnovnim, srednjim školama i univerzitetom. Pomenuti udžbenik je korišten na časovima romskog jezika koji su rađeni sa udruženjem Roma „Euro Rom“, a isti je putem medijatora dostavljen romskim zajednicama. Urađen i na časovima je korišten „Mitološka bića u ruhu umjetne bajke“ (E mitologia rromengi ande nevo furjavipe“ autorice prof. dr. Marije Aleksandrović.

6. oktobra 2023. (ne navode tačno godinu) na području Tuzlanskog kantona u okviru fakultativne nastave u osnovnim školama uveden je predmet romski jezik sa elementima nacionalne kulture, a izučavanje će početi tokom 2024/2025 školske godine. Tokom projekta održano je 6 sastanaka sa predstavnicima osnovnih i srednjih škola, te menadžmentom Univerziteta u Tuzli, održano je 20 časova romskog jezika u 3 osnovne škole (276 učenika), 3 srednje škole (184 učenika) i na Filozofskom fakultetu.

U budžetu Grada Tuzla obezbjeđena su budžetska sredstva za pitanja Roma i to 15.000,00 KM za „Grant za Kulturni centar Roma“ i 30.000,00 KM za implementaciju Akcionog plana za Rome, a ista se dodjeljuju putem javnog poziva u kojoj su postavljeni prioriteti oblast očuvanja kulture i tradicije Roma.

U budžetu Grada Tuzla na budžetskoj stavci „Grantovi za kulturne manifestacije“ su objezbjeđena sredstva u iznosu od 110.000,00 KM, a grantovi se dodjeljuju putem javnog poziva. Grant sredstva su dodijeljena za prijave Udruženje žena Romkinja „Bolja budućnost“ za manifestaciju „Obilježavanje Svjetskog dana Roma 8. aprila“, Udruženje Roma „Euro Rom“ za „Veče romske muzike u Tuzli“ i za manifestaciju „Đurđevdan“.

U budžetu Grada Tuzla na budžetskoj stavci za sport su dodijeljena grant sredstva po javnom pozivu u iznosu od 98.967,50 KM. Isti se odnose na projekte neprofitnih organizacija za vannastavne aktivnosti za djecu osnovnih i srednjih škola sa fokusom na trening i takmičenje u sportu. Navedene aktivnosti imaju za cilj uključivanje djece iz marginalizovanih grupa stanovništva u sportske aktivnosti i prevenciju nasilja.

Opština Srbac da su organizovane radionice za nekoliko mališana u okviru NVO „Cezar“ Srbac.

Grad Prnjavor svake godine izdvaja sredstva za kupovinu školskih udžbenika za učenike Rome koji pohađaju osnovne i srednje škole. Svi studenti Romi su stipendisti gradonačelnika, a u školskoj 2023/24 godini se stipendira jedna studentica Romkinja. Udruženje Romani Čej vodi računa o vannastavnim aktivnostima romske djece, a grad pruža finansijsku pomoć ukoliko je potrebno. Gradonačelnik finansira udruženja ukoliko je potrebna bilo kakva pomoć. Grad Prnjavor je domaćin festivala nacionalnih manjina, te finansira prisustvo udruženja na festivalu.

Općina Centar Sarajevo je za 2023/2024 školsku godinu obezbijedila novčana sredstva za kupovinu pribora i drugih školskih potreština za 80 učenika Roma.

Opština Vukosavlje navodi svake godine izdvaja 700 – 800 KM za obilježavanje dana Roma.

Općina Kakanj obezbjeđuje stipendije za studente Rome nezavisno od toga šta studiraju. Općina obezbjeđuje sredstva za vannastavne aktivnosti za koje romska djeca pokazuju interes. Takođe osigurava sredstva za obilježavanje značajnih datuma kroz finansiranje romskih udruženja i njihovih projekata.

Grad Živinice kroz javne pozive finansira rad romskih udruženja, a kroz prijave se mogu tražiti i sredstva za osnivanje KUD-a koji će imati zadatak promocije, jezika i kulture Roma. JU Druga osnovna škola Živinice je centralna škola grada s najvećim brojem učenika Roma, a škola svake godine kroz različite programe i aktivnosti obilježava značajne praznike za Rome, a u istim direktno učestvuju učenici i roditelji romske nacionalnosti.

Grad Prijedor obezbjeđuje školski pribor (ruksake, sveske, pernice, i dr.) za učenike romske populacije u osnovnim školama, a izdvaja novčana sredstva za nabavku školskog pribora za učenike srednjih škola. Takođe obezbjeđuje besplatne učenike Rome od petog do devetog razreda osnovne škole.

Grad Prijedor je obezbijedio finansijska sredstva u iznosu od 30.000,00 KM u 2023. godine kroz budžetsku stavku za Akcioni plan za rješavanja problema Roma u oblastima zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja, obrazovanja i kulture, socijalne i zdravstvene zaštite romske populacije na području grada. U budžetu Grada Prijedora postoji stavka za sufinansiranje rada nacionalnih manjina, a u 2023. godini to su bila dva romska udruženja i to: Udruženje Roma Prijedor u iznosu od 5.000,00 KM i Udruženje „Bolja budućnost Roma“ Prijedor u iznosu od 3.000,00 KM. Putem Zaključka gradonačelnika Grad je isplatio Udruženju Roma Prijedor iznos od 1.000,00 KM za Međunarodni dan Doma. Svake godine grad sufinansira manifestaciju „Veče nacionalnih manjina u gradu Prijedor“ na kojoj učestvuje i romska populacija.

Vlada Brčko distrikta Bosne i Hercegovine izdvaja 30.000,00 KM za potrebe poboljšanja romske kulture.

Podcilj 1. Sadržaji o romskoj istoriji i kulturi uvršteni u postojeće nastavne planove i programe i udžbenike do 2021. godine

U nastavku teksta dajemo pregled dobivenih odgovora od strane nadležnih obrazovnih institucija:

Odjel za obrazovanje Vlade Brčko Distrikta BiH je odgovorio da je vršena analizu nastavnih planova i programa, te da su sadržaji o romskoj kulturi i istoriji uvršteni u program JU Gimnazija „Vaso Pelagić“ Brčko u četvrtom razredu društveno-jezički smjer i to iz nastavnih predmeta Istorija/Historija/Povijest.

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK je izvršilo analizu u okviru projekta: „Bez predrasuda i stereotipa o Romima, njihovoj historiji i kulturi“, sa radnim nazivom: Analiza postojećih nastavnih planova, programa i udžbenika nacionalne grupe predmeta u HNK u kontekstu sadržaja koji se odnose na romsku historiju i kulturu i uklanjanje eventualnih predrasuda i stereotipa o Romima iz udžbenika i nastavnih materijala. Nije bilo uočenih i uklonjenih sadržaja o predrasuda i stereotipa o Romima iz udžbenika i nastavnih materijala.

Nastavnici u skladu sa svojim mogućnostima i predviđenim NPP-om unaprijedili su nastavne planove i programe uvrštavanjem tematskih cjelina i sadržaja koji se odnose na romsku povijest i kulturu, iz predmeta:

- Jezik i književnost (jezik i izazovi fonetike, književnost): Čarobna ptica – romska bajka, Karta u jednom smjeru, Zgažena romska violina - Avdić Šemso, Izbor iz djela Hedine Tahirović Sijerčić.
- Muzička/glazbena kultura uz obogaćeno učenje na sadržajima: Uspavanka, Šareni dijamanti, izučavanje muzičkih sadržaja: violina, duvački instrumenti, jezz, muzičke forme koje bi obogatile izučavanje muzičke baštine Roma.
- U predmetu Likovna kultura prepoznalo se učenje u oblasti boje i simbolike grba.
- Poznavanje društva moguće je realizovati obogaćeno učenjem iz oblasti: stanovništvo BiH i običaji, te predmeta historija/geografija iz oblasti „Poučavanje historije u ishodima povijesno znanje i razumijevanje“, te društveno-geografski procesi i pojave.

U odgojno-obrazovnim ustanovama u primjeni je stručna literatura Romskog informativnog centra Kali Sara, prikazi iz Sarajevske sehare koji se odnose na povijest Roma na prostoru BiH. Radni materijal Leonarda Valente „Upoznajmo se, informativna brošura o povijesti Roma“, nastala u sklopu projekta Obrazovanje romske djece u Europi i dalje se koriste kao značajni edukativni resurs.

Zavod za javno zdravstvo HNK uz saglasnost Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK je u aprilu 2023. godine održalo edukacije roditelja o imunizaciji. U sklopu trudničkih tečajeva, redovno se vrše edukacije roditelja o značaju redovne imunizacije.

Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske nije vršilo analizu nastavnih programa tokom 2023. godine. Ministarstvo u saradnji sa Republičkim pedagoškim zavodom radi na donošenju novih nastavnih programa, ali taj proces je ranije okončan. S obzirom na to da sva djeca u Republici Srpskoj imaju jednak pristup obrazovanju te da se institucije zalažu da se svaki oblik diskriminacije eliminiše iz vaspitno-obrazovnog sistema, što je i propisano svim zakonima o obrazovanju u Republici Srpskoj, samim tim su i djeca pripadnici romske populacije involvirani u sistem. U saradnji sa nevladinim sektorom sprovode se projekti koji za cilj imaju ostanak djece Roma u školskom sistemu. Takođe nije bilo uočenih i uklonjenih sadržaja o predrasuda i stereotipa o Romima iz udžbenika i nastavnih materijala jer ih nema.

Preventivni programi o značaju zaštite putem redovne vakcinacije populacije djece školskog uzrasta sprovode domovi zdravlja, te vrše informisanje o zaštiti fizičkog i mentalnog zdravlja (kao što je vakcinacija protiv HPV virusa) i to u saradnji sa UNFPA.

U osnovnim školama u Republici Srpskoj se istorija Roma ne izučava kao poseban predmet, ali se isti obrađuju kroz više predmeta kao što je istorija, srpski jezik, umjetnost, vaspitni rad u odjeljenjskoj zajednici. Kada je u pitanju Drugi svjetski rat stradanje Roma u Holokaustu zauzima značajno mjesto kada je u pitanju izučavanje istorije romske populacije.

Kroz NPP za predmete Istorija i Srpski jezik u osnovnim školama uključena je istorija i kultura Roma, kao i svih drugih naroda bez diskriminacije po bilo kojem osnovu (folklorne, dramske i literarne sekcije djeluju u osnovnim školama). Republika Srpska kroz Dane sjećanja na žrtve stradale u logoru Jasenovac nizom manifestacija i aktivnosti u školama čuva od zaborava sjećanje ne samo na Rome, žrtve nacističkog progona, nego i na sve ostale pripadnike drugih naroda koji su stradali. Time se šalje poruka da Romi nisu izdvojeni iz sistema i po strani već da se socijalnim, zdravstvenim i obrazovnim problemima Roma pristupa se na isti način kao i prema problemima ostalih pripadnika drugih naroda.

Takođe, kroz umjetnost (muzika, film, književnost) učenici u školama se upoznaju sa tradicijom i običajima romske populacije. Prethodne godine nisu uvedene nove tematske cjeline u udžbenike koji se odnose na romsku istoriju i kulturu bez stereotipa.

U toku je izrada priručnika o senzibilizaciji javnosti o romskoj populaciji te upoznavanje sa kulturom Roma. Udruženje „Centar za integrativnu inkluziju Roma i Romkinja Otaharin“ Bijeljina te ostala udruženja koja se bave senzibilisanjem javnosti o marginalizovanim grupama uključujući i pripadnike romske nacionalnosti su uključena u aktivnosti edukacije i podizanja svijesti kroz različite aktivnosti kao što je projekat „Integralnim pristupom ka socijalnoj uključenosti“. Ove aktivnosti je podržalo Ministarstvo prosvjete i kulture, te učestvovalo u radu Komisije koja je pregledala video materijale u vezi sa ukazivanjem na važnost poznavanja bogate istorije Roma, stvaranja podsticajnog okruženja za razvoj i ostanak djece i učenika romske populacije u vaspitno-obrazovnom sistemu, kao i otklanjanje svih vidova potencijalne diskriminacije.

Ministarstvo prosvjete i kulture RS ostvaruje značajnu saradnju sa Udruženjem „Centar za integrativnu inkluziju Roma i Romkinja Otaharin“ iz Bijeljine. Misija Udruženja je povećanje stepena obrazovne, socijalne i ekonomske integracije i inkluzije ranjivih i marginalizovanih grupa,

kroz profesionalan, posvećen i inovativan rad, prepoznatljivost i kredibilitet. Imajući u vidu sve navedeno Ministarstvo prosvjete i kulture je 2021. godine realizovalo projekat u saradnji sa pomenutom organizacijom kroz projekat „Da, to sam ja“.

Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo nije imalo uočenih i uklanjanjenih sadržaja o predrasuda i stereotipa o Romima iz udžbenika i nastavnih materijala i nije provelo edukaciju o značaju redovne imunizacije. Prethodne godine nisu uvedene nove tematske cjeline u udžbenike koji se odnose na romsku istoriju i kulturu bez stereotipa.

Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona tokom 2023. godine nije provodilo proces unapređenja nastavnih planova i programa koji se tiču romske kulture i istorije. Prethodne godine nisu uvedene nove tematske cjeline u udžbenike koji se odnose na romsku istoriju i kulturu bez stereotipa.

Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona navodi da je tokom 2019. godine Pedagoški zavod Zenica je u okviru kurikularne reforme izvršio kompletnu analizu nastavnih planova i programa za osnovnu školu i gimnaziju u skladu sa Metodologijom koju je utvrdio tim uz podršku Misije OSCE-a, a na osnovu dokumenta „Ka obrazovanju koje pruža promjene u BiH“. U nastavnim predmetima Kultura i zajednica, Kultura življenja, Historija, Građansko obrazovanje, Demokratija i ljudska prava, kroz preporuke nastavnici su usmjereni na otklanjanje predrasuda i stereotipa o nacionalnim manjinama. Analiziran je udžbenik Moje okoline za III razred i utvrđeno je prisustvo netačnih navoda i stereotipa o Romima u istom.

Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona navodi da je provedena edukacija o značaju redovne imunizacije od strane Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica.

Pedagoški zavod Zenica u saradnji sa Caritas-om Švajcarske radi na izradi stručnog materijala (afiša) o Historiji i kulturi Roma u vezi primjene dobre prakse koja se realizuje na području Općine Kakanj, a koji će biti distribuirani svim predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama na području Zeničko-dobojskog kantona.

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona navodi da tokom 2023. godine nije vršilo analizu nastavnih planova i programa, nije radilo na izradi stručne literature i nije provelo edukaciju o značaju redovne imunizacije.

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona navodi da je provelo edukaciju o značaju redovne imunizacije u OŠ „Kiseljak 1“, Bilalovac, Kiseljak i OŠ „Prva osnovna škola“, Donji Vakuf.

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona navodi da u tri škole postoje nastavni predmeti koji se bave pitanjima romske istorije i kulture i to: OŠ „Dolac“ Travnik, OŠ „Kiseljak 1“ Bilalovac, Kiseljak, „Prva osnovna škola“, Donji Vakuf. „Srednja tehnička škola“ - Bugojno obrađuje ove teme kroz predmet Demokratija i ljudska prava.

Podcilj 2. Romski jezik uveden u škole kao fakultativni predmet ili kroz alternativna rješenja do 2022. godine

Od svih zaprimljenih odgovora, niti jedna institucija nije odgovorila da je u izvještajnom periodu uvela u škole romski jezik kao fakultativni predmet ili kroz alternativna rješenja. Takođe niko nije naveo da su obezbjeđena sredstva za stipendiranje studenata koji se osposobljavaju za predavače romskog jezika.

Jedino Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK navodi da su predstavnici Stručnoga tima za monitoring i provedbu AP za Rome učestvovali na Sastanku na temu uvođenja nastavnog predmeta Romski jezik u škole u BiH, koji je 7. 11. 2023 godine organizirala Misija OESa-a. Na sastanku je promovisan primjer dobre prakse Tuzlanskog kantona, koji je uveo romski jezik.

Na području Zeničko-dobojskog kantona u prethodnom periodu su realizovani različiti projekti putem kojih su osigurane slikovnice namijenjene za djecu osnovnoškolskog uzrasta, kao i početnici, abecede/slovarice za učenje romskog jezika. Tim savjetnika iz Pedagoškog zavoda Zenica učestvovao je na obukama za učenje romskog jezika koje je vodila gđa Hedina Sijerčić.

Podcilj 3. Sprečavanje predrasuda, stereotipa i diskriminacije do 2020. godine

Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Ze-do kantona i Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK su naveli da nisu izradili vodič koji se tiče predrasuda, stereotipa i diskriminacije namijenjen upravi škole niti, roditeljima, nastavnicima i dr.

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona navodi da postoje vodiči u više škola kantona i to: OŠ „Dolac“ Travnik, Upoznavanje sa Romskom kulturom, „Srednja tehnička škola“, Bugojno – Romska kultura i tradicija (vodič za djecu), te da „Prva osnovna škola“, Donji Vakuf takođe ima neki dokumenta, ali ne daje detalje o istim.

Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske radi na izradi vodiča „(Po)stojim i ja“ koji je namijenjen vaspitno-obrazovnim radnicima u predškolskim ustanovama i osnovnim školama, roditeljima i djeci s ciljem njihovog upoznavanja s tradicijom, kulturom i običajima Roma. Navode da smjernice za sprečavanje diskriminacije u obrazovanju postoje u gradu Bijeljina.

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK je uz podršku OSCE-a, ured u Mostaru, izradilo Smjernice za sprečavanje diskriminacije u osnovnim i srednjim školama HNK. Iste su predstavljene medijski i distribuirane prema školama.

Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona navodi da je provodilo obuke za upravu škole i nastavnike vezano za diskriminaciju, stereotipe i predrasude, i to u svim osnovnim i srednjim školama, ali da nije vršilo takve obuke za roditelje i djecu.

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK navodi da su vršene obuke vezane za promociju njihovih smjernica za diskriminaciju. Menadžment svih osnovnih i srednjih škola je učestvovao u obuci za primjenu Smjernica. Škole su bile u obavezi da aktivnosti iz Smjernica prezentiraju učenicima, roditeljima, te ih postavljaju na vidno javno mjesto u školskom prostoru. U godišnjim planovima i programima rada škola integrisane su aktivnosti iz Smjernica.

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona navodi da su rađene obuke vezane za diskriminaciju za upravu škola, roditelje i djecu u „OŠ „Dolac“ Travnik i Prva osnovna škola“, Donji Vakuf.

Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske, Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo i Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona ne navode da su provodili slične obuke.

Niti jedno ministarstvo obrazovanja nije navelo da ima redovno angažovane Rome medijatore u obrazovanju.

Odjeljenje za obrazovanje Vlade BD BiH je u stalni radni odnos zaposlilo Referenta za romska pitanja pri Pedagoškoj instituciji, a čiji su poslovi između ostalog:

- Vođenje evidencije učenika romske populacije u osnovnim i srednjim školama BD BIH i stvaranje baze podataka o socijalnom statusu ovih učenika i njihovih porodica
- Saradnja i dijalog s romskim porodicama i priprema istih za upis djece u predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje
- Sudjelovanje u realizaciji slobodnih aktivnosti učenika koje se zasnivaju na promociji maternjeg (romskog) jezika, kulture i tradicije Roma.

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK navodi da su Romi medijatori u obrazovanju uključeni su kroz dodatne projektne aktivnosti na nivou škola. U prethodnom periodu, sufinansiranjem programa i projekata iz oblasti predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja iz Budžeta Federacije, u Osnovnoj školi „Čelebići“ bio je angažovan Rom medijator. U toku je izrada novih pedagoških standarda i normativa koji bi trebali integrisati i Rome medijatore. Kreiran je okvirni opis poslova, no ključno pitanje je kompetentnost u oblasti poznavanja romskog jezika kao prateće kompetencije.

Podcilj 4. Inicirati i pružiti podršku obrazovnim vlastima u BiH u cilju donošenja akcionih planova u oblasti obrazovanja za Rome- osigurati da se usvoje i počne implementacija akcionih planova: u Federaciji BiH, u Republici Srpskoj, u 5 kantona i Brčko distriktu do 2022. godine.

Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske, Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona i Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona navode da nisu izradili monitoring plan za praćenje realizacije akcionih planova u oblasti obrazovanja za Rome.

Monitoring za praćenje realizacije akcionih planova u oblasti obrazovanja Roma je sastavni dio Lokalnog akcijskog plana za poboljšanje položaja Roma HNK 2021-2024. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK je do sada uz podršku OSCE-a, ured u Mostaru, realizovalo jedan put godišnje Konferencije posvećene poboljšanju položaja Roma, koje su nužno obuhvatile i obrazovanje Roma.

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona navodi da je izrađen monitoring plan u OŠ „Dolac“ Travnik i „Prva osnovna škola“, Donji Vakuf, ali ne navodi detalje.

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona je 7. 11. 2023. godine održalo online konsultativni sastanak o iskustvima vezanim za uvođenje romskog jezika u Kantonu Tuzla.

Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske navodi da je pružena podršku JLS za programe poboljšanje obuhvata obrazovanja Romske djece, ali ne navodi detalje.

Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona, Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK i Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo su odgovorili da nisu organizovali predmetne konferencije, niti su pružali podršku JLS za programe obrazovanja Roma.

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK ne vodi da implementacija LAP-a za Rome uključuje saradnju s jedinicama lokalne samouprave, te će, u skladu sa iskazanim interesima JLS nastaviti pružiti podršku. Primjer uspješne prakse iz Prve osnovne škole - Stolac, OŠ Vladimir Pavlović - Čapljina i OP Vrapčići prezentirane su na konferenciji pod nazivom: „Lokalni akcijski plan za poboljšanje položaja Roma HNŽ-K 2021.-2024. – iskustva, potrebe, izazovi i unaprjeđenje u provedbi“ koja je organizovana od strane Vlade HNK i podršku Misije OESC-a u BiH 12.4. 2023. godine.

4. PREPORUKE

U skladu sa prezentovanim informacijama Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH prema pet strateških ciljeva predložena u okviru APIR BiH 21/25 s ciljem poboljšanja njihove implementacije predlaže slijedeće:

PREPORUKE

Za monitoring

U odnosu na uočene nedostatke u praćenju realizacije utroška odobrenih finansijskih sredstava u narednom periodu je potrebno više aktivnosti usmjeriti na monitoring utroška dodijeljenih sredstava kako u kvalitativnom i kvantitativnom pogledu tako i dinamički. Potrebno je kontinuirano praćenje od strane monitoringa MLJPI kao i monitoring tima Odbora za Rome BiH. Bitno je naglasiti da je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 44. sjednici održanoj 04.04.2024. godine zadužilo Odbor za Rome pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da aktivnije sudjeluje u pripremama izveštaja MLJPI i da pruži podršku romskom nevladinom sektoru u smislu dostavljanja istih. S obzirom na to, da ovaj zaključak nije realizovan (što je vidljivo iz izveštaja, da su podaci dostavljeni samo od strane jedne romske organizacije), potrebno je ponoviti zaključak i ponovo zadužiti Odbor za Rome pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine. Nadalje, potrebno je uspostaviti Baza podataka za Rome u svim oblastima iz APIRBH2021/2025.

ZA STRATEŠKI CILJ 1. Jačanje sistema podrške, koordinacije i nadzora APIRBIH 2021/2025, smanjenje diskriminacije Roma i Romkinja i suzbijanje „antigypsyisma”

U cilju još sadržajnije i kvalitetnije realizacije aktivnosti institucionalnih kapaciteta u narednom periodu, potrebno je u sklopu budžetskog planiranja kod svih institucija obezbijediti neophodna finansijska sredstva, kao i uložiti dodatne napore za zapošljavanje adekvatnog broja pripadnika romske nacionalnosti u institucijama BiH, i drugim nivoi

ZA STRATEŠKI CILJ 2. Unapređenje zapošljivosti i zapošljavanja Roma i Romkinja

Zbog uočenog velikog kašnjenja u implementaciji sredstava za zapošljavanje Roma potrebno se decidno pridržavati rokova propisanih u potpisanim ugovorima, što se naročito odnosi na Federalni zavod za zapošljavanje.

Intenzivirati aktivnosti na provođenju mjere obuke i prekvalifikacije Roma..

Nadležni zavodi za zapošljavanje entiteta i BD BiH trebaju uključiti predstavnike lokalne zajednice u projekte zapošljavanja i samozapošljavanja i inicirati uključivanje Roma u izvođenje lokalnih javnih radova

Potrebno je inicirati vođenje evidencije o osobama romske nacionalnosti koje ulaze u programe edukacija s ciljem prikupljanja podataka o tačnom broju Roma/Romkinja koji su prošli edukacije.

Pri implementaciji programa samozapošljavanja u FBiH i BD BiH, korisnici bi obavezno trebali proći trening iz vođenja biznisa u organizaciji zavoda za zapošljavanje.

ZA STRATEŠKI CILJ 3. Poboljšanje uslova stanovanja romske populacije u BiH

U cilju kvalitetne realizacije ove mjere u narednom periodu je potrebno insistirati da se građevinski radovi ne izvode u zimskom periodu, van građevinske sezone, obzirom da je evidentirano više stambenih objekata s nedostacima koji imaju uzrok u ovoj činjenici.

Predloženo je da se razmotri mogućnost produženja rokova implementacije stambenog zbrinjavanja na najmanje 18 mjeseci zbog složenih procedura Javnih nabavki koje produžuju rokova izvođenja građevinskih radova.

Obzirom da do sada nije realizovan niti jedan projekat u oblasti legalizacije objekata u neformalnim romskim naseljima, potrebno je u prethodnom postupku u saradnju s lokalnim zajednicama riješiti probleme nepostojanja prostornih i urbanističkih planova kao i rješavanja vrlo komplikovanih imovinsko-pravnih odnosa.

ZA STRATEŠKI CILJ 4. Unapređenje, dostupnost i kvaliteta zdravstvene zaštite pripadnika romske populacije

U cilju prevazilaženja uočenih nedostataka u realizaciji strateškog cilja Unapređenje, dostupnost i kvaliteta zdravstvene zaštite pripadnika romske populacije kao i radi poboljšanja stanja u narednom periodu potrebno je putem romskih zdravstvenih medijatora i radom u romskoj zajednici uticati na podizanje svijesti romskih porodica o značaju realizacija mjera zdravstvene zaštite.

U Federaciji BiH ponovo inicirati izmjenu zakonske regulative kako bi se svim pripadnicima romske nacionalnosti omogućio pristup redovnom medicinskoj zaštiti.

Putem obrazovnih institucija naročito radom u osnovnom obrazovanju djelovati na školsku romsku djecu da redovno posjećuju zdravstvene ustanove i da svojim djelovanjem u porodici utiču na

podizanje svijesti o značaju korištenja zdravstvenih usluga, što direktno utiče na poboljšanje zdravlja pripadnika romske populacije

ZA STRATEŠKI CILJ 5. Poboljšanje obuhvata obrazovanja Roma i Romkinja realizacijom okvirnog plana o obrazovnim potrebama Roma 2018-2022

Kako je uspostava odgovarajućeg mehanizma praćenja i izvještavanja o sprovođenju politika za integraciju Roma, precizirana i u članu 2. Deklaracije o integraciji Roma iz 2019 godine, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH u narednom periodu treba pojačati aktivnosti za uspostavu Baza podataka za Rome u svim oblastima iz APIR BiH 2021/2025.

Kako je uvođenje romskog jezika u škole kao fakultativnog predmeta ili kroz alternativna rješenja jedan od važnijih obrazovnih problema za Romsku populaciju, bez odlaganja je potrebno stvoriti uslove za pristupiti školovanju kadrova koji bi u školama mogli predavati romski jezik.

Nadležne institucije koje nisu usvojile / donijele lokalne Akcione planove trebaju intenzivirati napore o donošenju svojih Akcionih planova o obrazovnim potrebama Roma u skladu sa preporukom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine sa 108 sjednice održane 19.07.2017 godine.

Potrebno je angažovati domaće ili vanjske eksperte sa ciljem prikupljanja podataka u skladu sa postojećim standardima izvještavanja prema međunarodnim institucijama. Za ovu aktivnost potrebno je osigurati donatorska sredstva.

O snažuje se nevladin sektor, sa naglaskom na romske nevladine organizacije da sačine svoje, takozvane Izvještaje u sjeni o implementaciji Akcionog plana za društvenu inkluziju Roma za 2023 godinu.

.....